

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

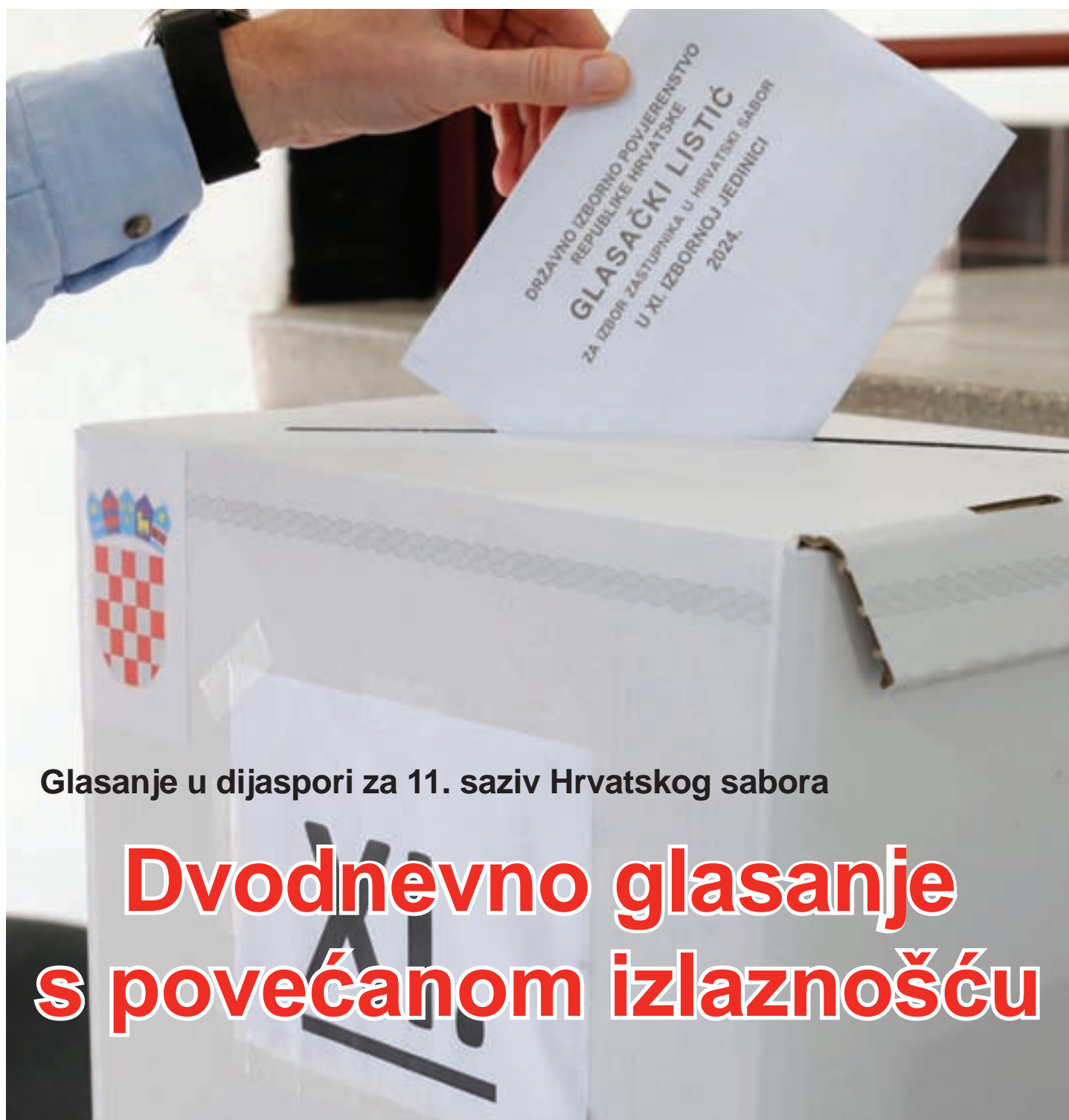
BROJ 1096

19. TRAVNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Glasanje u dijaspori za 11. saziv Hrvatskog sabora

**Dvodnevno glasanje
s povećanom izlaznošću**

SADRŽAJ

8

Proslavljeno 15 godina rada Zavoda
za kulturu vojvođanskih Hrvata

**Baštinimo
– okupljamo – dijelimo**

10

Potpisani ugovori između HNV-a
i udruga u Šidu, Rumi i Opovu

Bolji uvjeti za rad

12

Nataša Đereg, direktorica CEKOR-a

**Sve ono što je
javni interes ide teško**

16

Obrazovanje na hrvatskom jeziku

**Izbor za koji smo
danas zahvalni**

30

Nova knjiga i »mlada«
udruga Josipe Dević

**Posvećenost vjeri,
tradiciji i riječima**

36

Kemijska industrija *Zorka Holding*
u Subotici

**Zorkaši ponosni
i dalje na svoju tvornicu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović

(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

O izborima ni riječ

Uvrijeme kada završavamo ovaj broj tjednika biračka mjesta za izbore za Hrvatski sabor još su otvorena, a kada ovaj broj vi budete držali u rukama već će vam biti poznati rezultati izbora.

U vrijeme kada završavamo ovaj broj tjednika, pa još dva dana kasnije kada ga vi budete čitali, iščekivanja oko nove srbijanske Vlade još traju iako se stiglo u sam foto finiš rokova za njeno formiranje. Ali, nema brige – neće se rokovi promašiti. Barem takvo obećanje dao je, tko drugi nego predsjednik. Usprkos tome što je ime mandatar Vlade poznato i što bi se o datumu formiranja izvršne vlasti valjda trebao oglasiti mandatar, budući premijer i uz to prvi čovjek stranke koja je osvojila većinu na izborima. Ali već smo navikli, kao što je u posljednjih deset godina navika postala da se na kabinet iz Nemanjine 11 čeka do zadnjeg.

Mladićima iz Omoljice koji su napali četvero hrvatskih državljana nije se čekalo. Dovoljno je bilo da im uši zapara hrvatski jezik kojim je za drugim stolom, u jednoj pančevačkoj kavani, grupa mladih razgovarala sa svojim domaćinima, pa da im spremne sačekuju.

Nije čekala ni policija koja je vrlo brzo uhitila napadače, a kazneno djelo kvalificirala kao djelo izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti. Počinitelji su mladići tek prešli dvadesetu. I njihove žrtve istih su godina.

Došli su u Srbiju samo da bi snimili scene za film koji rade, ne očekujući da će jezik kojim govore biti povod za napad u kome su dovojica momaka iz Hrvatske teško pretučena, od koga ih nisu mogli obraniti ni njihovi domaćini, mladići iz Srbije s istog filmskog seta.

I čemu čuđenje? Zar nije prihvatljiv, promoviran, obrazac ponašanja postalo nasilje svake vrste prema onima koji drugačije misle, drugačije kažu i drugačije rade? Bili oni sveučilišni profesori, novinari, političari...

U vrijeme ovog napada u Omoljici u Bezdanu je boravila ekipa mladih kajakaša iz Bjelovara, a u Somboru motociklisti iz Belog Manastira. Na sreću, među normalnim ljudima.

Z. V.

Vlada za dva tjedna

Ministar obrane i mandatar za sastav nove vlade **Miloš Vučević** izjavio je da će Vlada biti formirana u iduća dva tjedna i da je završio s pisanjem ekspozicea.

On je gostujući na Radioteleviziji Srbije (RTS) kazao kako će u Vladi biti »novih lica«, ali da je trenutno prioritet obrana interesa Srbije u Vijeću Europe (VE) i sprječavanje izglasavanja rezolucije o genocidu u Srebrenici.

»Promocija Kosova u VE i rezolucija o genocidu su važniji od kadrovske strukture Vlade. Mi sad bijemo politički rat na dva fronta. Srbija nikome ne nanosi zlo i bol, poštujemo sve međunarodne standarde. Ono što smo vidjeli u Strasbourgu je licemerje«, naveo je Vučević.

Parlamentarna skupština Vijeća Europe podržala je prijem Kosova u članstvo VE i pozvala Komitet ministara da donese takvu odluku.

Nacrtr Mišljenja o zahtjevu Kosova za članstvo kojim se preporučuje prijem Kosova u Vijeće Europe na sjednici u Strasbourgu podržao je 131 zastupnik, dok je 29 glasalo protiv.

Brnabić odbila novi prijedlog oporbe

Zastupnici koalicije »Srbija protiv nasilja« uputili su predsjednici Skupštine Srbije **Ani Brnabić** prijedlog o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona u kojem se predlaže da se lokalni i beogradski izbori održe istodobno, na jesen ove godine, prenosi *Beta*.

U dokumentu koji je poslan Brnabićevoj navodi se kako se Srbija nalazi u složenoj ustavnoj krizi, koja ima svoju međunarodnu dimenziju, te da su izborima u prethodnim godinama sustavno razdvajani termini u kojima se biraju vijećnici skupština jedinice lokalne samouprave, te je stoga njihov prijedlog da se održe svi izbori za jedinice lokalne samouprave u istom danu, 2024. godine.

U dokumentu piše da se izbori za Skupštinu grada Beograda i skupštine svih općina, gradova u Srbiji trebaju održati u istom danu najranije šest mjeseci od stupanja na snagu posljednjeg donesenog zakona, a najkasnije do kraja 2024. godine.

»Narodna skupština donijet će zakone o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnim izborima, Zakona o izboru narodnih zastupnika, Zakona o jedinstvenom biračkom popisu, Zakona o prebivalištu i boravištu građana, Zakona o financiranju političkih aktivnosti, Zakona o sprječavanju korupcije i Zakona o Ustavnom sudu«, navedeno je u prijedlogu.

Predviđeno je da tijela grada Beograda, općina, gradova i gradskih općina koja su obavljala funkcije u trenutku stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona nastavljaju rad do dana konstituiranja novih skupština.

U dokumentu koji je oporba uputila navodi se kako je ustavni osnov za donošenje Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona za provođenje Ustava Srbije sadržan u članku 205. Ustava, prema kojem se

za provođenje promjene Ustava donosi Ustavni zakon dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih zastupnika.

Države, kaže se, mogu naići i na izazove u uspostavljanju novih instituta i konstituiranju novih tijela vlasti u vremenu koje je bliže ili dalje od trenutka promjene ustava, pa se tada donosi ustavni zakon o izmjenama i dopunama ustavnog zakona za provođenje ustava u cilju prevladavanja problema upotrebom ustavom opravdanih procesnih mehanizama.

»O tome postoje uporedni primjeri, poput iskustava Crne Gore, Hrvatske i Slovenije«, navodi se u obrazloženju i dodaje da je slična praksa viđena i ranije u Srbiji.

Predsjednica skupštine Brnabić je odbila prijedlog oporbe da se beogradski izbori odgode, jer bi time, kako je rekla, bio prekršen Ustav. Ona se obratila javnosti nakon što joj je oporbena koalicija uputila prijedlog ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona.

»Vrhunska neodgovornost oporbe, grupirane oko 'Srbija protiv nasilja'... Od njih mi je danas stigao novi prijedlog, nema ama baš nikakve veze s onim što su dostavljali do sada. Sada imamo novi zahtjev.... A što je sada novi zahtjev? Zahtjev je da Skupština usvoji, dvotrećinskom većinom, izmjenu ustavnog zakona, kako bi se svi lokalni izbori održali u istom danu 2024. godine. Dakle, nema veze što smo mi imali lokalne izbore u određenim lokalnim samoupravama, koliko je ustavom zagaraniran mandat, ništa od toga nema veze, nekima ćemo skratiti mandate, nekima produžavamo i kažemo kad će biti ti izbori. Dakle, svi građani koji su glasali u prosincu bi trebali ponovno glasati«, rekla je Brnabić.

U Pančevu napadnuti hrvatski državljani

Napadači uhićeni, MVEP uputio prosvjednu notu

Zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili kazneno djelo izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti u Pančevu su uhićeni **N. R.** (22), **M. K.** (23), **Ž. M.** (23) i **F. M.** (21) iz Omoljice.

Osumnjičeni su uhićeni jer se terete da su 13. travnja oko 1 sat i 20 minuta u Pančevu, u ulici Trg mučenika, na parkiralištu, u blizini ugostiteljskog objekta »Šaran«, izazivali nacionalnu mržnju tako što su po nacionalnoj osnovi vrijeđali oštećene **N. K.**, **K. R.**, **M. B.** i **M. K.**, državljane Republike Hrvatske, te su zadavali udarce rukama i kaiševima **N. K.** i **K. R.**, kao i **B. L.** i **M. C.**, dvojici državljana Republike Srbije, uslijed kojih su oštećeni zadobili lake tjelesne ozljede.

Kako doznajemo, glumci iz Hrvatske u Srbiji su boravili zbog snimanje scena za jedan film, a s njima su na setu u Omoljici bila i dvojica kolega, državljana Srbije. Nakon snimanja otišli su u Pančevo u restoran »Šaran«, a napad se dogodio nakon njihovog izlaska iz restorana, a napadači su prije toga također sjedeli u istom restoranu.

Policija ih je uhitila brzo nakon incidenta.

Brzu reakciju policije pohvalio je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. On je dan nakon incidenta napisao na X platformi da je postupanje policije za svaku pohvalu.

»Dobro bi bilo čuti riječi osude... I adekvatno reagiranje pravosudnih tijela«, napisao je Žigmanov.

U povodu incidenta koji se dogodio 13. travnja u Pančevu, hrvatsko Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (MVEP) uputio je prosvjednu notu Srbiji, zbog, kako navode, napada na četvoricu hrvatskih državljana u blizini jednog lokala u Pančevu.

U priopćenju MVEP-a se navodi da su u tom ničim izazvanom »teškom napadu« napadnuta četiri državljana Hrvatske i dva državljana Srbije, koji su stali u njihovu obranu.

»MVEP izražava najoštriju osudu ovog čina, koji je prema dostupnim informacijama očito nacionalno i etnički

motiviran«, navodi se u priopćenju i dodaje da očekuju »hitnu i jasnu javnu osudu tog napada od dužnosnika Republike Srbije«.

MVEP traži da im se hitno dostave sve relevantne informacije vezane za postupanje policijskih i pravosudnih tijela Srbije u ovom konkretnom slučaju, kao i primjereno kažnjavanje počinitelja.

Napadači su saslušani u Višem javnom tužiteljstvu u Pančevu zbog izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti, a pritvor do 30 dana Viši sud je odredio osumnjičenom **Ž. M.** zbog postojanja posebnih okolnosti koje ukazuju da bi u kratkom roku mogao ponoviti kazneno djelo.

Fizički napad na četvero hrvatskih državljana u Pančevu proteklog vikenda osudio je i predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** te dodao da će nadležna tijela učiniti sve da procesuiraju odgovorne za taj incident.

»To je nedopustivo i nedozvoljivo. Tako nešto se nigdje, ni kod nas ni u regionu, ne smije događati«, izjavio je predsjednik Srbije na otvaranju Sajma privrede u Mostaru.

H. R.

Glasanje u dijaspori za 11. saziv Hrvatskog sabora

Dvodnevno glasanje s povećanom izlaznošću

»Izlaznost u odnosu na prošli put je povećana, relativno solidan broj hrvatskih državljana odazvao se pozivu Državnog izbornog povjerenstva da izađe na izbore«, kazao je Zdravko Vincelj

Otvaranjem biračkih mjesta u Australiji u ponedjeljak u 23 sata po hrvatskom vremenu počeli su izbori za 11. saziv Hrvatskoga sabora koji su se u inozemstvu održavali dva dana, 16. i 17. travnja, a u Hrvatskoj su održani u srijedu, 17. travnja.

Izbori za Sabor u inozemstvu održani su u 41 državi, u gradovima sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava, osim u Bosni i Hercegovini gdje je bilo više biračkih mjesta i van diplomatsko-konzularnih predstavništava.

Na najvećem broju biračkih mjesta glasanje je bilo od 7 do 19 sati. Prema podacima Državnog izbornog povjerenstva, biračka mjesta tada su bila otvorena u 22 europske države, te u Egiptu i Južnoafričkoj Republici.

U 11. izornoj jedinici, koju praktično čini cijeli svijet, glasaju hrvatski državljani koji ondje imaju prebivalište kao i hrvatski državljani s prebivalištem u Hrvatskoj koji borave u nekoj drugoj zemlji.

I u Srbiji se glasati moglo na dva biračka mjesta, u konzularnom uredu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici. Biračka mjesta bila su otvorena od 7 do 19 sati.

Hrvati iz Srbije na izbornim listama

Na izborima u 11. izornoj jedinici bilo je osam lista od kojih su na dvije liste bili zastupljeni i Hrvati iz Srbije.

Na listi Hrvatske demokratske zajednice u ime Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini bila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, a lista za dijasporu Fokus – Republika imala je sve kandidate Hrvate iz Srbije, a nositelj liste je bio dr. **Tomislav Stantić**.

U Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici glasali su Vojnić s liste broj 5 i Stantić s liste broj 2 te predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Vojnić je poručila kako je za hrvatsku zajednicu u Srbiji veliki uspjeh što je bila kadidirana na listi HDZ-a.

»Mi ne očekujemo previše, mi smo previše već dobili. Samim ovim što smo na listi HDZ-a i što smo dobili prili-

ku da imamo na neki način kampanju u našoj zajednici i da bude priznata naša zajednica od Hrvatske. Ishodi su zaista veliki«, rekla je Vojnić.

Što se tiče broja birača, Vojnić je navela kako na njega utječu činjenice da nemaju svi Hrvati iz Srbije hrvatsko državljanstvo te da se u Srbiji može glasati na samo dva biračka mjesta.

»Dosta naših državljana, tj. pripadnika naše zajednice, nema hrvatsko državljanstvo i tek sad smo ih možda motivirali da zatraže dokumente. Činjenica jeste i to da pripadnici hrvatske zajednice, tj. oni koji imaju hrvatsko državljanstvo mogu glasati na samo dva mjesta. To znači da naše glasačko mjesto pokriva tisuće četvornih metara i da naši birači moraju biti visoko motivirani da dođu u Suboticu ili Beograd. Nadam se da će Hrvatska u neko dogledno vrijeme poboljšati te izborne uvjete«, kazala je Vojnić.

Nositelj liste broj 2 Fokus Republika Tomislav Stantić rekao je kako je od velike važnosti da glasači izađu u što većem broju jer je »hrvatske dijaspore u svijetu puno više nego što se to vidi na izborima«.

»Na prošlim izborima od 28.000 glasača koji su izašli na izbore u dijaspori, čak 21.000 je bila iz Bosne i Hercegovine«, rekao je Stantić i poručio kako bi trebalo omogućiti bolju participaciju hrvatskih glasača diljem svijeta pa tako i iz Srbije.

Ovlašteni predstavnik, konzul-savjetnik u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici zadužen za provedbu izbornog procesa na ovom konzularnom području **Zdravko Vincelj** rekao je kako na ovom području glasovati može oko 17.500 hrvatskih državljana.

»Izlaznost u odnosu na prošli put je povećana, relativno solidan broj hrvatskih državljana odazvao se pozivu Državnog izbornog povjerenstva da izađe na izbore. Izbori su protekli u redu, a najviše je glasača na ovom konzularnom području koje pokriva Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici bilo u 11. izornoj jedinici na listi za dijasporu«, rekao je Vincelj.

U Beogradu ima 19.300 aktivnih registriranih birača.

Glasači o izborima

Dario Bošnjak (Vajska)

»Dobili smo jedinstvenu priliku, budući da smo hrvatski državljani, da sudjelujemo na ovim izborima kao glasači i prvi puta smo se organizirali vrlo ozbiljno i jedan autobus je došao s teritorija Općine Bač i okupili smo naše ljude iz Plavne, Vajske i Bača, preko pedeset, a naš motiv je bio i izraz zahvalnosti hrvatskoj državi za sve ono što je učinila za nas svih ovih godina kada je u pitanju prekogranična suradnja, suradnja sa Srijemskom županijom gdje imamo odličnu suradnju i s Hrvatskom demokratskom zajednicom također i sa županom **Damirom Dekanićem**. Prije svega se dakle radi o jednoj zahvalnosti za sve što je učinila država Hrvatska prethodnih godina za nas, a znamo da će činiti dalje i još u većoj mjeri.«

Nada Kozarić (Subotica)

»Hrvatska je posljednjih godina puno ulagala u Hrvate u Srbiji i vjerujem da smo zato mi ovdje još i mirni, barem mi Hrvati u Vojvodini.«

Stipan Bašić (Subotica)

»Očekujem da ipak kandidat s ovih prostora uđe u ovaj sastav Sabora i da se i naš glas čuje i da nas netko zastupa i brani naše interese. Redovito izlazim na izbore. Pratim političku scenu i u Srbiji i u Hrvatskoj i mora se primijetiti kako je ova hrvatska vlast najviše pokazala interesiranja za nas Hrvate na sjeveru Bačke, tj. u Vojvodini.«

Šima Raič (Sombor)

»Došao sam na izbore obaviti građansku dužnost, jer mislim ako imamo domovnicu, putovnicu to je naša i obaveza glasati za Hrvatski sabor. Mislim da su i zastupnici iz dijaspore veoma važni za nas ovdje kako bi imali svoje predstavnike koji će nas zastupati povodom naših kulturnih i drugih institucija koje imamo u Srbiji.«

Alojzije Firanj (Sombor)

»Za našu hrvatsku zajednicu u Vojvodini, Srbiji je to jedna prilika dati glas za zastupnike u Hrvatskom saboru. Financijska potpora iz Hrvatske je dosta veća u posljed-

nje vrijeme i važno je da se mi okupimo i što više da nas bude. Mislim da je za nas najvažnije da se počnemo i okupljati u našoj zajednici, jer na popisu nas ima ali u praksi smo nekako izgubljeni i po meni je to najvažnije. A sada je to prilika i kad se naši prostori grade i uređuju da se koriste u punoj mjeri.«

Kristina Vuković (Sombor)

»Došla sam glasati zato što sam Hrvatica i zato što sam smatrala kako to trebam uraditi i zbog ljubavi prema matičnoj državi. Mislim da je važno da postoje zastupnici dijaspore u Hrvatskom saboru i da mogu učiniti puno za nas, izboriti se za neka naša prava, za stvari koje nama trebaju ovdje, koje ne dobijamo s druge strane.«

Miljenka Dimitrijević (Sombor)

»Ovi su izbori važni da se poboljša kvaliteta života hrvatskog naroda ovdje, da se više radi na njihovim pravima, školovanju djece na hrvatskom jeziku, dostupnosti literature, tiska, ali prvenstveno da se poboljša i materijalni položaj ovog naroda koji živi na ovim prostorima i od strane Hrvatske i od strane Srbije. Osobito položaj umirovljenika koji su dosta ugroženi u Srbiji u svojim materijalnim mogućnostima, liječenju, kvaliteti života. I da se poboljša i bude kvalitetnija suradnja i da se napravi jedan mir među narodima, i hrvatskom i srpskom narodu. Da se prvenstveno radi za ljude, a ne za Srbe, Hrvate već za sve ljude i jedan dobar i kvalitetan život. Sad mi se čini da nije dobro, stalno su neke trzavice, ljudi su umorni, ljudi su bolesni, ljudi su nesretni. Nije dobro u svakom slučaju i o tome trebaju voditi računa oni koji su i u parlamentu i u Saboru. Ako mene postave negdje i imam svoj plan i program rada koji trebam provesti, onda to trebam i uraditi za vrijeme svog mandata i radnog vijeka. I uvijek treba razmišljati i o drugima, da drugima bude bolje a onda će i nama samima koji to radimo i bavimo se tim poslom zastupnika, vijećnika biti bolje, a ne da radimo sukobe jednih između drugih.«

J. D. B. i J. D.

Baštinimo – okupljamo – dijelimo

»ZKVH trsio se svih 15 godina na suvremen i kompetentan način promovirati, poticati, čuvati, razvijati, usustavljivati i organizirati, kako kulturno naslijeđe vojvođanskih Hrvata tako i obavljati produkciju novih kulturnih događaja«, poručila je ravnateljica Katarina Čeliković

Svečanom akademijom u četvrtak, 11. travnja, proslavljeno je 15 godina rada prve i jedine profesionalne ustanove kulture Hrvata u Vojvodini, u Srbiji – Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH). Akademija je održana u Grdskoj kući u Subotici u prisustvu brojnih visokih uzvanika iz Srbije, Hrvatske i Mađarske te predstavnika udruga kulture i suradnika ustanove.

Velika postignuća ustanove

Ravnateljica ZKVH-a i uposlenica koja najduže radi u ovoj ustanovi **Katarina Čeliković** istakla je kako se pod geslom ove svečanosti »Baštinimo – okupljamo – dijelimo« slavi rad na očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata.

»ZKVH trsio se svih 15 godina na suvremen i kompetentan način promovirati, poticati, čuvati, razvijati, usustavljivati i organizirati, kako kulturno naslijeđe vojvođanskih Hrvata tako i obavljati produkciju novih kulturnih događaja. Raditi znanstvena istraživanja, predstavljati suvremeno umjetničko stvaralaštvo i podizati kapacitete kulturnih udruga. Sve smo to činili promatrajući kulturu Hrvata kao jedinstven i cjelovit fenomen, držeći se visoko postavljenih standarda, ali uvijek uračunavajući suradnju sa svima; od pojedinaca, do Crkve i društveno-političkih čimbenika«, poručila je Čeliković.

Istakla je ona kako su uposlenici ZKVH-a uvijek davali svoj maksimum te da tome svjedoče i njihova postignuća.

Među najznačajnijim izdvojila je ravnateljica oko 70 tiskanih knjiga, dio u sunakladi, i tri nosača zvuka, više od 70 održanih znanstvenih kolokvija, više desetaka organiziranih stručnih skupova, projekt digitalizacije arhivske knjižnične i muzejske građe Hrvata u Vojvodini s izgradnjom repozitorija vlastite digitalne zbirke, izradu kataloga nematerijalne kulturne baštine Hrvata Vojvodine te 20-ak realiziranih znanstvenih istraživanja.

Dan ZKVH – 29. ožujka

»Prošle godine povodom 15 godina od pravnog utemeljenja Zavoda proglasili smo 29. ožujak svojim danom.

Kako je taj dan ove godine pao uoči Uskrsa, morali smo promijeniti datum naše proslave«, pojasnila je Čeliković.

Prvi ravnatelj Zavoda, ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Srbije i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** rekao je kako je svih ovih 15 godina rada Zavoda na ponos. Istaknuo je prvi ravnatelj ZKVH-a kako su uvijek bili »otvoreni i kreativni, spremni na suradnju i zajednički rad, čuvajući svoje učili od drugih i bili spona spram brojnih kultura napose kada je u pitanju većinski narod, ali i druge nacionalne zajednice i kad je u pitanju jedinstveni hrvatski kulturni prostor i srpska zajednica u Hrvatskoj«. Podsjetio je Žigmanov kako je temeljno opredjeljenje Vlade Srbije inkluzija, integracija i podrška očuvanju i razvoju multikulturalizma koja, kako je rekao, podrazumijeva podršku postojanja i institucija kao što je Zavod.

»Hvala za ustrajnost«

U ime osnivača ZKVH-a, Hrvatskog nacionalnog vijeća, riječi čestitke i zahvalnosti na ustrajnosti uputila je predsjednica **Jasna Vojnić**.

»Lako je započeti, a teško je ustrajati i zbog toga, dragi naš Zavode, hvala vam što ste ustrajali 15 godina«, poručila je Vojnić i navela zbog čega je posebno zahvalna Zavodu.

»Hvala vam što ste profesionalizirali kulturnu scenu Hrvata u Srbiji, što ste kvalitetu izdanih knjiga i časopisa uzdigli na razinu izvrsnosti, što ste vizualno izgradili prepoznatljivu crtu naše kulture, što ste sačuvali sjećanja na naše velikane, što ste se bavili kulturnom baštinom i čuvali ju od zaborava, što ste podržavali i amaterizam u kulturi, što ste Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata a ipak ste skrbili za kulturu svih u Srbiji. Hvala vam što ste nas u Hrvatskoj dostojno predstavljali, hvala vam što ste bili dobri susjedi, odlični suradnici i što ste nas sve nas jako zarazili kulturom«, rekla je Vojnić.

Drugi suosnivač ZKVH-a je Pokrajinska vlada u čije ime se obratio zamjenik pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**.

Podsjetio je on kako ove godine obljetnicu osnutka i rada proslavljaju i preostala četiri zavoda za kulturnu nacionalnih manjina Vojvodine kojima je suosnivač i financijer također Pokrajina – Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Zavod za kulturu vojvođanskih Rusina i Zavod za kulturu vojvođanskih Rumunja.

»Pokrajinska vlada skrbi i trudi se omogućavati nacionalnim manjinama i nacionalnim zajednicama da sačuvaju svoju prošlost, tradiciju i da baštine sadašnjost«, rekao je Kaurić.

Poručio je on kako mu je u ime suosnivača drago što su zavodi do sada ukazivali koliko nacionalne manjine doprinose bogatstvu Vojvodine te da će se njihov rad i dalje podržavati.

Zahvala brojnim suradnicima

Svečanosti u povodu obilježavanja 15 godina Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata nazočio je i veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Hidajet Biščević**. Među brojnim uzvanicima i suradnicima, čestitke na 15 godina rada tijekom akademije uputili su i izaslanica ministricke kulture i medija Republike Hrvatske **Anja Jelavić**, u ime Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike **Milan Bošnjak**, te zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika **Ivan Tepeš**.

Tijekom večeri nastupili su brojni izvođači koji njeguju kulturu Hrvata u Vojvodini i s kojima ZKVH surađuje – etno-muzikolog iz Srijemske Mitrovice i najbolji gajdaš u

Srbiji **Edi Tajm** izveo je splet pjesama i igara na gajdama; ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* iz Kulturno-umjetničkog društva Hrvata *Bodrog* iz Monoštora predstavila se tradicijskim dvoglasnim pjevanjem Šokica, a tamburaške pjesme vojvođanskih Hrvata izveo je sastav Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pod ravnanjem **Mire Temunović** sa solisticom **Marijom Kovač**. Učenica srednje glazbene škole u Subotici **Iva Molnar** izvela je na tamburi skladbu dr. **Josipa Andrića** uz pratnju **Györgya Németa** dok je performans *Voyage s Matošem* izveo Književno-teatarski kružok Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice, odnosno **Nevena Baštovanović** i **Zoltan Sič** uz glazbu po odabiru **Emine Tikvicki**.

Ravnateljica Čeliković ovom prigodom uručila je priznanja institucijama i pojedincima kojima se ZKVH zahvaljuje na poseban način: HNV-u, Pokrajinskom tajništvu za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, DSHV-u, NIU *Hrvatska riječ*, Ministarstvu kulture Republike Srbije, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatskoj matici iseljenika, Znanstvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj, Institutu društvenih znanosti *Ivo Pilar*, Društvu hrvatskih književnika, Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta *J. J. Strossmayera* u Osijeku, Udruzi za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana*, *Šokačkoj grani* iz Osijeka te prvom ravnatelju ZKVH-a Tomislavu Žigmanovu.

J. D. B.

Potpisani ugovori između HNV-a i udruga u Šidu, Rumi i Opovu

Bolji uvjeti za rad

Udruga u Šidu dobit će svoj vlastiti prostor, u Rumi će biti obnovljen Hrvatski dom, a u Opovu prostorije župe

Nakon Sombora, Monoštora i Sonte predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** nastavila je obilazak mjesta i udruga u kojima će biti izgrađene »male matice«: Šid, Rumi i Opovo. U tim mjestima predsjednici udruga potpisali su ugovor s HNV-om o uključivanju u projekt »Sagradi mlin gdje je voda«.

Šid: Nova kuća za udruhu

Hrvatsko kulturno društvo *Šid* kroz projekt »Sagradi mlin gdje je voda« planira kuću za rad udruge, izraditi projektno-tehničku dokumentaciju i urediti novi prostor za potrebe rada udruge.

»Do sada smo koristili prostor koji pripada crkvi i hvala na tome svećeniku **Nikici Bošnjakoviću**. Sada nam se ukazala prilika da preko Hrvatskog nacionalnog vijeća dobijemo sredstva za kupovinu kuće gdje bismo imali svoj vlastiti prostor i pomoć oko izrade projektne dokumentacije za uređenje prostorija našeg društva«, kazala je predsjednica HKD-a *Šid* **Zorica Šafarik**, koja je s predsjednicom HNV-a potpisala ugovor o suradnji na izgradnji »male matice«.

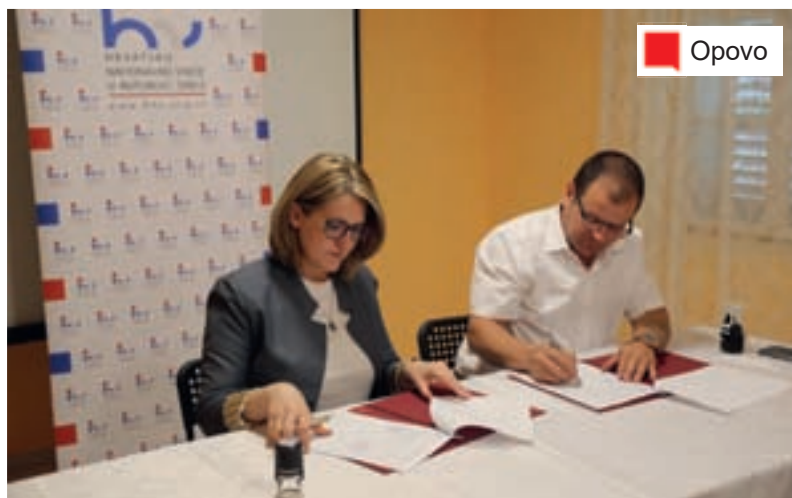
U šidskoj udruzi se nadaju da će nove prostorije udruge privući i nove članove.

Ruma: Obnova Hrvatskog doma

Ugovor o suradnji HNV-a i HKPD-a **Matija Gubec** potpisali su **Jasna Vojnić** i predsjednik **Gupca Zdenko Lanc**. Vojnić je pohvalila Rumljane na njihovoj dobroj organiziranosti i ustrajnom i kontinuiranom radu.

»Vi ćete biti ti koji će reći konačnu odluku. Vi ste ta snaga koja će pokrenuti mlin i vjerujem da će biti motivacije«, poručila je Vojnić i dodala da će u Rumi biti obnovljen dio prostorija Hrvatskog doma i dvorište.

»Sigurna sam da će svaka od ovih matica privući ne samo članove naše zajednice već ćemo se otvoriti i prema drugima, da se ne zatvaramo već da budemo na ponos«, kazala je Vojnić i dodala da je Hrvatska Hrvatima u Srbiji dala potporu, kapital i sada se zahvalnost mora uzvratiti i pokazati da kao zajednica Hrvati u Srbiji nisu dostigli svoj maksimum već je ovo sve samo jedan veliki početak.

»Nas je ovo zateklo, kao grom iz vedrog neba. Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić najavila je svoj dolazak prije mjesec i pol dana. Iznijela nam je tada plan da će HNV tražiti sredstva od Vlade Hrvatske za 'male matice' i da će jedna od tih matica biti u Rumi. Nama iz *Matije Gupca* zadovoljstvo je što nas je HNV prepoznao kao jednu od prvih udruga u kojoj je potrebno nešto uraditi. Posljednjih godina bili smo dosta aktivni, bili smo vidljiviji i vjerojatno smo zato i izabrani«, kazao je Zdenko Lanc i dodao da je na članovima udruge da dobro osmisle projekt koji bi mogao privući i nove članove, koji ne bi bio dodatni teret.

»Mislim na mlade, na jedan centar okupljanja. Ako imate mjesto s više događanja, došlo bi i više djece i mladih. Samo da osmislimo dobar projekt«, kazao je Lanc.

Opovo: Prostor za župljane i udrugu

U Opovu ugovor o suradnji potpisan je s predsjednikom Crkvenog odbora crkve sv. Elizabete Ugarske **Željkom Horvatom**. Kako je nakon potpisivanja ugovora rekla Vojnić župa u Opovu dio je projekta »Sagradi mlin gdje je voda« koji financira Vlada Hrvatske. Za ovu godinu odobreno je 1,2 milijuna eura.

»Izabrali smo mjesta gdje ima ljudi, mjesta gdje se ljudi okupljaju i gdje ima potencijala. To smo danas u Opovu i doživjeli, jer se večeras u mjestu gdje ima oko 300 Hrvata okupio jednak broj pripadnika naše zajednice kao što je to bio slučaj kada smo ugovore potpisivali u Somboru ili Rumi. Hrvati u Opovu organizirani su pri župi i za početak plan je da se obnove prostorije župe, ali sigurna sam da će biti još dobrih ideja«, kazala je Vojnić.

Predsjednik Crkvenog odbora Željko Horvat kazao je kako im je cilj da u Opovu aktivna bude ne samo župa već i Udruga banatskih Hrvata, te bolja povezanost s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

»Male matice« bit će izgrađene u Monoštoru, Somboru, Sonti, Rumi, Šidu, Opovu, a projektom je obuhvaćena i rodna kuća bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu. Treći je to kapitalni projekt koji je Vlada Hrvatske odobrila za Hrvate u Srbiji. Ove godine odobreno je 1,2 milijuna eura, a planirano je da se ovaj projekt financijski podrži i u naredne dvije godine.

H. R.

Predstavljanje ZKVH-a u DHK-u u Zagrebu

Društvo hrvatskih književnika i Društvo hrvatskih književnika Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski priređuju program »Od Matoša, preko Benešića do Gardaša i dalje...« na Dan hrvatske knjige, u ponedjeljak, 22. travnja, s početkom u 13 sati, u Društvu hrvatskih književnika u Zagrebu (Trg bana Jelačića 7).

Predstavljanje manifestacija i izdanja priređuje DHK-a Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i Društvom hrvatskih književnika Herceg Bosne, koji će predstaviti svoje obljetnice i svoja izdanja. U programu sudjeluju **Mirko Ćurić, Branka Primorac, Božidar Brezinščak Bagola, Katarina Čeliković i Ivan Bako- vić.**

Pokrovitelj je Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske.

Nataša Đereg, direktorica CEKOR-a

Sve ono što je javni interes ide teško

Velika je odgovornost na nacionalnim vlastima i Europskoj komisiji koja donosi politike, jer jedno je sjediti u uredima i smišljati te politike, a drugo je biti na terenu i vidjeti je li provodivo. O tome se tu radi, što je provodivo a što nije. Nema zelenila, nema drveća, nema prirodne hladovine i pretvaramo svoj životni prostor u nešto gdje bez klime ne možemo ni živjeti ni disati, a da ne pričamo o pročišćavačima zraka koji su postali nužni. Lokalne samouprave bi trebale imati obvezu da izrade plan kvalitete zraka

Intervju vodila: Jasminka Dulić

»U Europskoj uniji građani Srbije živjet će u sistemu koji promovira održivi razvoj i čuva životni okoliš za sadašnje i buduće generacije. Živjet ćemo u zajednici koja se bori protiv klimatskih promjena, udisat ćemo čist zrak, imat ćemo sanitarne deponije, upravljat ćemo otpadom na pravi način, čuvati naše vode i sprječavati sve vrste zagađenja«, navodi se na stranici Radne grupe 27. Životni okoliš Nacionalnog konventa o EU, kojom koordinira **Nataša Đereg**, direktorica Centra za ekologiju i održivi razvoj iz Subotice.

»U borbi protiv klimatskih promjena EU do 2030. godine ima tri ključna cilja: smanjenje emisije plinova s efektom staklene bašte za najmanje 40 %; povećanje udjela obnovljive energije u ukupnim izvorima energije za najmanje 27 % i povećanje energetske efikasnosti za najmanje 27 %«, navodi se dalje.

A što dotle, dok građani Srbije ne budu u EU, ili možda niti ne budu željeli postati njenom članicom. S Natašom Đereg razgovarali smo o tome jesu li ovakvi ciljevi ostvarivi i zašto se čak i neki, naizgled lako rješivi problemi, ne

rješavaju iako se većina građana zasigurno slaže kako čist zrak i voda svima trebaju i žele živjeti u takvom društvu i lokalnoj zajednici.

► **Upravo ste se vratili iz Praga gdje ste sudjelovali na godišnjem sastanku mreže Europe beyond coal. O čemu se razgovaralo na tom skupu?**

Centar za održivi razvoj i ekologiju je dio europske mreže »Europe beyond coal« i prije tjedan dana smo se vratili s godišnjeg sastanka te mreže koja je okupila preko 120 sudionika u Pragu. To je bio trodnevni sastanak gdje smo pričali o strategijama, kampanjama; došli su organizacije iz zapadne Europe i zapadnog Balkana, Turske, Grčke i pričali smo o tome kako da se cijela regija i cijela Europa postupno oslobode od fosilnih goriva. Posjetili smo jedno malo mjesto, koje se zove Horni Jiretin i nalazi se na sat i pol vožnje od Praga, gdje je jedan otvoreni kop uglja u postupnom zatvaranju. Porodice koje tamo žive su se sve mahom grijale na ugalj zbog čega je bio jako zagađen zrak, gušili su se prosto, te je gradonačelnik inicirao da se to postupno zamijeni

toplrotnim crpkama, solarnim panelima i drugim obnovljivim izvorima.

► **Ali za takvu promjenu načina grijanja ljudima je potreban novac. Kako su ga osigurali?**

Novce su našli nešto na lokalnoj razini, nešto na nacionalnoj a nešto od europskih fondova i to ide etapno. Ušli su u tu priču i počeli to provoditi i na kraju sada samo dvije kuće nisu prešle na takav vid grijanja a ostale sve jesu, a naravno prvo su sve javne zgrade i ustanove zamijenile fosilno gorivo s obnovljivim izvorima.

► **I u gradovima kod nas, kao na primjer Subotici, počelo se financirati energetska poboljšanja zgrada, zamjena vrata, prozora, izolacija, solarni paneli, ali čini se da je to još uvijek skromno i da malo ljudi uspijeva dobiti te subvencije?**

Ovdje se nešto dogodilo, posebno s prošlogodišnjim natječajem. Mi smo sve to pratili i htjeli smo i pomoći nekim građanima da popune svu tu dokumentaciju ali nakon jednog dana, kako je bio otvoren natječaj, već su objavili – ne primamo više aplikacije. I to je bilo jako čudno, jer vi morate skupiti neku papirologiju, predračune i obrasce i čudno je kako su neki stigli samo za jedan dan sve to završiti. Znači, neki su to i ranije znali i sve pripremili. A to je sve preko kredita Svjetske banke u Srbiji i pitanje je znaju li oni kako se implementira taj projekt, što nije u redu s aspekta građana, jer natječaj treba biti otvoren nekoliko dana i onda tek komisija treba utvrditi imaš li sve papire, je li sve u redu s prijavom na natječaj itd. S druge strane, to je odličan znak da su građani zainteresirani i da postoji velika mogućnost da se energetska efikasnost poboljša u kućanstvima, i to sigurno treba nastaviti i dalje i možda treba i dvostruko ili trostruko sredstava opredijeliti za te stvari. Samo nikako ne bi trebalo postojati po nekakvoj kumovskoj, prijateljskoj, rodbinskoj vezi jer na žalost se to često događa i od svega se napravi korupcija. Po principu »ja tebi, ti meni«. Druga stvar je što se to radi tako da građanin ne dobija novce na koje aplicira već poduzeće koje će vama to uraditi i to nije u redu. Jer sigurno bi bilo puno jeftinije da to legne na račun aplikanta i da on sam pronađe opremu a možda i izvođače koji će to uraditi, naravno one koji su za to registrirani. Ali ovdje su se prvo firme prijavljivale i određivale cijenu, a građanin na koncu ne zna kako ponovo može pristupiti fondu i subvencijama da konkurira i dobije ih. Kao da smo svi u niskom startu i u jednom danu se to mora uraditi. Još nije raspisan natječaj ove godine, pa hajde da vidimo kako će se to odvijati. Nije bilo lako ni ovima u mjestu Horni Jiretin, gdje su i škole skroz prešle na obnovljivu energiju i sada su postali ogledno mjesto za to. To ipak teško ide.

► **Zašto ide tako teško ako su svi opredijeljeni za to? U čemu je problem?**

Ono što znamo je da je najveći problem pripajanje na elektro-mreže koje bi trebale primati višak energije koja se proizvede. U Srbiji je prije jedno mjesec dana bilo riječi da je 27 vjetro i 6-7 solarnih izgrađenih postrojenja stavljeno na čekanje, jer ih elektro-mreža ne može prihvatiti. Oni tvrde da nemaju tehničkih kapaciteta. Ne znam je li

to točno. Jer obnovljivi izvori energije su varijabilni i njima treba osigurati sigurnost kad nema vjetra, kad nema sunca, a oni bi htjeli imati sigurnu i stalnu predikciju pa su napravili takvu uredbu da tko se hoće priključiti na mrežu može, ali samo ako on sam osigura taj »base load«, to pokrivanje fluktuacija. On to mora opet iz nekih fosilnih goriva. Znači, opet nas tjeraju da imamo tako nešto. A zašto oni godinama nisu ulagali u tu elektro-mrežu da se to obnovi i poboljša kapacitet, veliko je pitanje.

► **Dugi niz godina, pa i desetljeća, se već govori o ekologiji, zaštiti okoliša, obnovljivim izvorima energije, priključivanje Europskoj uniji to također zahtijeva. Što se do sad uradilo? Čak i s nekim jednostavnim stvarima kao što je odvajanje otpada ili odlaganje opasnog otpada čini se nismo daleko otišli. Zašto je tako komplicirano to uraditi ako smo već to prihvatili kao ciljeve?**

Zašto? Pa zato što se kod nas sve stvari, i one koje idu nabolje, jako sporo mijenjaju. Vladajuća garnitura je navikla na to što je navikla, a i zato što su to tromi sustavi kojima treba znanje, energije i projekti i koji se trebaju implementirati. A nekako kao da im se ne radi, pa kažu nemamo administrativnih kapaciteta, nemamo ovo, nemamo ono. Ja mislim ipak da su najveći problem ljudi, jer danas nije toliko teško ni naći novac, na primjer za više vrsta kanti i razdvajanje otpada, nego je potrebno napraviti bolji sistem prikupljanja i naravno odvoženja do reciklažnih centara ili sanitarnih deponija ono što se ne može razdvojiti. Imali smo projekte u svezi upravljanja otpadom i prošlo je više od deset godina i nikakvog pomaka, a toliko smo pričali i išli vidjeti primjere dobre prakse u susjednim zemljama. A problem je i što se stalno vlast mijenja, i onda se promijene oni što to rade, pa kad u četiri godine imate tri puta izbore što možete uraditi. A najveće otkriće do kojeg smo došli je da se kod upravljanja otpadom najviše manipulira tim transportnim troškovima – koliko košta u stvari to odvoženje. Ne vidim zašto bi bio problem da se različitim danima odvoze različite vrste otpada, zašto ne bismo imali jednu kompostanu? Imamo sada deponij koji je sagrađen po EU standardima i koji ima te zaštitne folije, do njega se otpad odveze i sve što pristigne ide na nekakve trake i nekakvo sortiranje. A to nema smisla, jer se to sortiranje treba prvo događati kod kuće a tamo, ono što eventualno ostane, neka manja količina da se sortira. Regionalni deponiji su najnepoželjnija opcija za otpad, a mi smo u Srbiji još uvijek na nivou »samo ti istresi na deponij«. Ali brzo će se to napuniti i što ćemo onda? A da ne govorimo o divljim deponijama. Inače, čujem da je dobijen projekt da se Šandorska bara potpuno sanira. Što to znači? Vjerojatno će to sve samo zatrpati. Ipak, dobra stvar je da će se to uraditi, jer je više puta pokušavano ali ništa nije urađeno.

► **Kakva je vaša suradnja s lokalnom samoupravom na planu zaštite okoliša?**

Nismo posljednjih godina imali puno projekata na lokalnom nivou, posljednji put je bilo u svezi otpada i tada je bila dobra suradnja. Sa službom za zaštitu okoliša jako

lijepo surađujemo. Osim toga, idemo na javne rasprave za planiranje i izgradnju, za prostorne planove, planove detaljne regulacije, tu smo aktivni i pratimo što se planira izgraditi i pratimo neke procjene utjecaja na životni okoliš. U blizini se planira i izgradnja nekoliko solarnih elektrana i opet na najplodnijem poljoprivrednom zemljištu, što je inače u sukobu sa zakonom o poljoprivrednom zemljištu. To inače nije ni na nacionalnom nivou riješeno i onda imate situaciju da ni lokalna samouprava ne zna što uraditi: davati dozvole, provoditi postupak procjene utjecaja na okoliš ili ne? Izgleda da je sada to moment dok još ima mjesta da se priključe na električnu mrežu, tako da je sada neki bum na tom planu. Postoje neka kombinirana rješenja da se postave i solari a da se zemlja koristi i za poljoprivredu, ali te ploče se moraju prati, morate koristiti neke kemikalije i opet se zemljište zagađuje.

► **Značajan problem u gradu je sve više automobila i zagađenje koje oni donose dok se biciklisti polako potiskuju umjesto da se građani potiču koristiti više bicikle negoli automobile.**

To je klasika da je sve podređeno automobilskom prometu i enormno se povećao i broj automobila, ne samo kod nas nego i drugdje. Polovni automobili su nam sve dostupniji i relativno je jeftino doći do njih i onda imate i probleme parkiranja, gužvu u prometu i zagađenje. I biciklisti su tu skrajnuti. Mi smo pričali u CEKOR-u o tome da baš oko centra grada ne postoji povezanost za bicikliste, mora se sići s bicikla, pregurati jedan dio i onda nastaviti, jer negdje ima staze negdje nema, negdje je i opasno, a i vozači su dosta bahati, telefoniraju i nepažljivi su, a također je za bicikliste veoma važno i da se staze održavaju, da nemaju rupa i da imaju spuštene bankine gdje se to može.

► **Gledajući sa strane, za ljude koji nisu angažirani na polju zaštite okoliša i nisu stručni za to, čini se kao da se stalno postavljaju novi i veliki ciljevi, i puno je velikih riječi, a jednostavne stvari bitne za kvalitetu svakodnevnog života svakog građanina jednostavno se ne rješavaju.**

Znate, nekako sve ono što je javni interes izgleda sada ide teško. A ne znam zašto. Ono što je nekakav privatni interes to lakše prođe. Tako se sve podređuje izradnji zgrada, grad se potpuno prekraja prema željama investitora, a je li to interes svih nas, pitanje je. Tako je sada svugdje i vjerujem da su i urbanistička struka i vodstvo grada i uprava i administracija pritisnuti s tim zahtjevima, jer svi investitori hoće načičkati zgrade baš tu u centru grada. Ali svi hoćemo i kvalitetu života, a zaboravljamo na zelene površine koje nestaju potpuno. A onda se čudimo kada imamo poplavu u gradu i ulice su nam pretvorene u nekakve rijeke, jer je svugdje beton. A ljeti imamo i prevelike toplotne udare, postoje mikrolokacije gdje je za deset stupnjeva viša temperatura samo dvije ulice dalje jer je tamo sve beton, nema zelenila, nema drveća, nema prirodne hladovine i pretvaramo svoj životni prostor u nešto gdje bez klime ne možemo ni živjeti ni disati, a da ne pričamo o pročišćivačima zraka koji su postali nužni. Pogotovo ako vidimo

koliko ima astmatičara, bolesti dišnih organa, kod djece naročito koji su najosjetljivija kategorija. Lokalne samouprave bi trebale imati obvezu izraditi plan kvalitete zraka. Mi smo nešto započeli pa smo stali.

► **Kakva je, prema vašim mjerenjima, kvaliteta zraka u Subotici?**

Mi ga ne mjerimo na dovoljno lokacija. Zato smo kroz projekt CEKOR-a željeli vidjeti što su glavni izvori zagađivanja tim »pm«, odnosno mikro česticama i s CO₂, a vjerojatno ima tu i drugih plinova koje naši uređaji nisu mogli mjeriti. Postoje inače samo tri stanice u gradu koje lokalna samouprava prati. Vi iz toga ne možete izvući ne znam kakve zaključke. Jedna je automatska stanica kod zgrade Nove općine na raskrižju, koja je u vlasništvu Pokrajine i Pokrajina se brine o tome. A i ona često ne radi i često je u kvaru, a trebala bi biti automatska i da u realnom vremenu sada ukucate na internet i vidite kakva je kvaliteta zraka. Imate pikove tijekom dana, jer to fluktuiraju a imate srednje vrijednosti, a zanimljivo je da je baš zbog te automatske stanice Subotica u godišnjim izvještajima za zaštitu okoliša proglašavana za grad s lošim zrakom. Najviše samo zato što to mjerimo, a gradovi koji ne mjere su u nekom statusu dobrog zraka. Dajte svima da imaju automatsku stanicu pa ćete vidjeti kako svi imaju zagađen zrak. Zagađuju individualna ložišta zimi, promet, a naravno tu su i naše velike termocentrale koje nam nisu blizu, ali vjetar raznosti te čestice. Mi imamo toplanu i ne znam kakvi su im filteri, ali ipak u posljednje vrijeme najviše je zagađenja zraka od prometa.

► **Što ste zaključili na osnovu mjerenja zagađenja zraka u Subotici na više lokacija protekle sezone grijanja?**

Kao što sam rekla, zaključili smo kako ima zagađenja od individualnih ložišta, koje se naročito osjeti uvečer, ali da je glavni izvor u stvari promet. Nama je to upalo u oči. Najviše zagađenja je iz prometa, a CO₂ je svugdje velik, čestice p.m. 2,5 i p.m. 10 variraju, ali i najmanji p.m. 2.5 vama smeta za pluća.

► **Je li dobar put kojim se ide u zaštitu okoliša budući da u posljednje vrijeme doživljava dosta kritika zelena agenda, pretjerana birokratizacija i politika EU na tom planu?**

Velika je odgovornost na nacionalnim vlastima i Europskoj komisiji koja donosi te politike, jer jedno je sjediti u uredima i smišljati te politike, a drugo je biti na terenu i vidjeti je li provodivo. O tome se tu radi, što je provodivo a što nije. Veliki problem koji ja vidim će biti problem s vodom, s navodnjavanjem, sa sušama koje nas očekuju zbog ovih klimatskih promjena. Vidimo i sami kako se vrijeme mijenja, mislim da je sve poranilo barem mjesec dana i u temperaturama smo kao da je svibanj. Ni pravu zimu nismo imali i uskočili smo u ljeto koje će, kako najavljuju, biti vrelo. A mi smo na udaru i najveći je problem kako će se zaštititi poljoprivreda i ljudi od suše i vrelina. Životni okoliš je goruće pitanje koje narasta sve više i gdje se sve očitava što vi radite u drugim sektorima i gdje se sve vidi ako ne uradite dobro u prometu, u energetici, u industrijskom zagađivanju, upravljanju industrijskim

objektima. Sve se to vidi i osjeti u okolišu i poslije na posljedicama po zdravlje.

► **Koordinatorica ste radne grupe 27. za zaštitu okoliša. Što je urađeno do sada, dokle se stiglo i koje su vaše preporuke kao radne grupe?**

Poglavlje je otvoreno, usvojili smo pregovaračku poziciju u siječnju 2020., u okviru je sada Klastera 4 Zelena agenda i održivo povezivanje, jer više ne pričamo o poglavljima već o klasterima. Od kada se otvorio klaster ništa bitno se nije događalo, prosto čekamo od prosinca 2021. Dobili smo osam mjerila za zatvaranje ovog poglavlja, što i nije nešto puno ni nešto teško, to su više neke opće, administrativne ili horizontalne stvari u svim potpodručjima što trebamo uraditi. Zanimljivo je da nismo dobili nijedno mjerilo za zatvaranje za pitanje industrijskog zagađenja, što je meni veoma indikativno jer smo dosta radili na preporukama što s time, a država stalno odgađa primjenu tih direktiva i integriranih dozvola. Dva puta smo inovirali Zakon o integriranoj kontroli i sprječavanju zagađivanja i davali vremena industriji i svim operaterima da se usklade i podnesu zahtjeve za integriranu dozvolu kojom imate definirane parametre koliko smijete ispustiti materija u vodu, u zrak, u zemljište; što su standardi, što je dozvoljeno i što su neke najbolje dostupne tehnologije. Mi to odgađamo i posljednjim zakonom je odgođeno do 2025., a ja se bojim kada dođe ta godina da ćemo ponovo to odgoditi, jer od preko 220 dozvola koje trebamo izdati, možda smo 40 % uradili do sada.

► **Koje su glavne preporuke Radne grupe za zaštitu okoliša?**

Za prošlu godinu ima ukupno 40 preporuka u području ovoga poglavlja, 33 je preporuka Vladi Srbije, 3 sudskoj vlasti, Europskoj uniji 2 i organizacijama civilnog društva 2. Tu ima raznih stvari, važne su nam sve, preporuke Vladi Srbije i nadležnim ministarstvima naravno najviše, jer najveći problem vidimo u slaboj implementaciji, slabom provođenju zakona i onoga što je napisano, onoga što imamo kao dobro usklađeno s direktivama. Dosta preporuka je vezano i za transparentnost, odnosno redovito objavljivanje izvještaja o stanju okoliša, komunikacija svega toga s javnošću, kako provoditi javne rasprave u svezi planskih dokumenata i zakona koji se tiču zaštite životnog okoliša. Nadalje, tiču se izdavanja dozvola za geološka istraživanja, što je također aktualno jer se planira povećavanje rudarstva. Treba omogućiti mještanima da budu stranka u tom postupku, kada su u pitanju iskopavanja. Mi moramo zalaziti u sve te sektore; kada

su u pitanju rudarske aktivnosti treba uvesti neki zaštitni pojas, da ljudima nije kop do kuće 50 metara kao što smo imali situacije pa da im pucaju kuće jer tamo prolazi mehanizacija, dolazi im zagađenje, diže se prašina i nestašica im je vode jer podzemne vode padaju, i drugo. Osim toga imamo preporuke i za klimatske promjene.

► **U posljednje vrijeme sve više i ekologija dolazi u konflikt s drugačijim pravcima razmišljanja ili grupacijama kao što su poljoprivrednici na primjer. Koji su dalji putevi zaštite okoliša?**

Ekologija je uvijek u konfliktu. Održiv razvoj treba imati tri stupa – ekonomija, ekologija i socijalni aspekt, ali ja

mislim da ekologija uvijek izvisi, a ta tri stupa bi trebala biti nekako izbalansirana kao stočić na tri noge. Nažalost, u Srbiji vlast sve vidi kroz rast, zapošljavanje, BDP, a ekologija – koliko se mora. Istina, nikada nije bilo više investicija u zaštitu okoliša, pa dobro konačno da ste se sjetili, ali to je toliko malo, s obzirom na to koliko godina je zanemarivano. A nedostaje i dobro upravljanje, inspektori na terenu koji će imati svoju samostalnost, koji neće biti napadani, koji se neće morati najaviti itd. Njih nema dovoljno i tu imamo problem, a poslije imamo problem s kaznama koje su minimalne, a onda imamo problem u sistemu još i kad se sve te kazne naplate i sve ono što se plaća kao naknada. To sve sve sliva u centralni proračun koji ne vraća taj novac nazad u zaštitu okoliša nego popunjava neke svoje proračunske rupe. Mi jesmo dobro napravili naš zakon koji kaže da to trebaju biti namjenska sredstva, ali zakon o proračunskom sistemu je takav da su ta sredstva izgubila namjenski karakter. A po našim sektorskim zakonima i dalje stoji da bi to trebala biti namjenska sredstva kao što je to u EU i drugdje.

Izbor za koji smo danas zahvalni

»Prednosti koje mi je donijelo obrazovanje na hrvatskom jeziku, osim učenja svog jezika, jeste i mogućnost upoznavanja novih ljudi, vršnjaka i raznih mjesta i znamenitosti upravo zbog brojnih putovanja«, kaže Marija Milodanović

U rujnu ove godine u školske klupe sjest će 23. generacija učenika koja nastavu pohađa na hrvatskom jeziku. Generacije učenika izašle su iz sustava obrazovanja i sve eventualne nedoumice ili pitanja već su razriješile. Sada je odluka na »nekim novim klincima«, a još prije na njihovim roditeljima.

Upis djece u vrtiće traje još svega tjedan dana, točnije do 26. travnja, a kada je u pitanju upis za prvi razred osnovne škole, onda roditelji imaju nešto više od mjesec dana, točnije do 31. svibnja. Ono što čeka osmaše jeste polaganje završnih ispita, odnosno »male mature«, i to 17., 18. i 19. lipnja, a nakon toga i lista želja, te upis u željenu srednju školu.

Iskustvo iz osnovne i/ili srednje škole

Kada je u pitanju srednja škola, valja naglasiti da je u sustav obrazovanja na hrvatskom jeziku uključeno tri srednje škole, a naredne školske godine one nude sljedeće smjerove: Gimnazija *Svetozar Marković* – opći smjer, Politehnička škola Subotica – tehničar multimedija i Srednja medicinska škola – medicinska sestra – odgojitelj.

Jedno od pitanja koje se provlačilo kroz brojne roditeljske sastanke jeste: mogu li djeca iz osnovne škole na hrvatskom jeziku upisati srednju školu na srpskom i obrnuto? Odgovor je već davno dan – mogu, i to bez ikakvih problema. Djeca u hrvatskim odjelima rade po planu i programu Republike Srbije, te su po završetku osnovne, odnosno srednje škole stručna na oba jezika. Tome svjedoče i ovogodišnji maturanti, a isto pravilo važi i za dalje školovanje, odno-

sno studiranje bez obzira je li željeni fakultet u Hrvatskoj ili Srbiji.

»U nastavi na hrvatskom jeziku sam od prvog razreda osnovne škole i na tome sam vrlo zahvalna roditeljima koji su mi to omogućili. Za mene je ovaj tip nastave zaista vrlo bitan, jer na ovaj način negujem svoj materinji jezik kao i naše običaje«, priča maturantica Gimnazije **Doris Buljovčić** i dodaje: »Prednosti su brojne, a neke od njih su razne ekskurzije na koje nas je vodilo Hrvatsko nacionalno vijeće tijekom kojih smo mnoga prijateljstva stekli. Bila su tu i ljetovanja s našim vršnjacima. Ono što mi osobito sada znači jeste velika pomoć pri upisu na daljnji studij u Hrvatskoj. Mlađim generacijama bih poručila da ako bar malo žele, upišu opći smjer u Gimnaziji, koja će ih pripremiti za bilo koji fakultet. Mene uz moje odrastanje i školovanje vežu lijepe uspomene, brojna poznanstva, kao i nastava na našem materinjem jeziku, hrvatskom«.

 Doris Buljovčić

 Ellena Sekulić

Matej Kiš

Marija Milodanović

Luka Ješić

Doris svoje dalje školovanje planira nastaviti u Osijeku i studirati psihologiju. To je, kako je rekla, nešto što voli i što je ispunjava.

Ellena Sekulić, maturantica Gimnazije, svoje obrazovanje na hrvatskom jeziku započela je u srednjoj školi.

»Zapravo, moram priznati – to je bila mamina odluka da pohađam srednju školu na hrvatskom jeziku i uopće mi nije žao, naprotiv, jako mi je drago što je tako. Planiram upisati privatni fakultet u Zagrebu za fizioterapeuta. Kod hrvatskih odjela bih istaknula i podatak da su odjeli manji, što vidim kao prednost, jer profesori imaju više vremena, pa i strpljenja posvetiti se nama. Ono što ne smijem izostaviti jesu brojna putovanja, druženja, brojne manifestacije, te prilika za boljim upoznavanjem. Sa svakog od tih putovanja imam neku uspomenu, za koju vjerujem da će me pratiti cijeloga života.«

Prvo je izbor na roditeljima, a poslije na nama

Kroz generacije smjenjivale su se i brojke, od onih često spominjanih malih odjela do odjela u kojem je bilo i 27, pa i 30 učenika. Tako je bilo i u osnovnim i srednjim školama. Jednu od brojnijih generacija čine i ovogodišnji maturanti srednjih škola, kojih je samo u Osnovnoj školi **Matko Vuković** u odjelu bilo 20.

Među njima su i **Matej Kiš** i **Luka Ješić**, koji su sada maturanti Srednje medicinske škole – smjer fizioterapeut.

»U obrazovanju na hrvatskom sam još od osnovne škole, kada su za mene moji roditelji donijeli odluku, a izbor za srednju školu je bio moj. Zadovoljan sam što sam bio u nastavi na hrvatskom jeziku i nikada se nisam susreo s nekim problemima. Često smo putovali, družili se, pa i sada smo bili na *maturalcu*, koji je bio odličan«, priča Matej koji kao i Luka dalje planira nastaviti studij za višeg fizioterapeuta u Vukovaru.

»Nisam bio u nastavi na hrvatskom baš od prvog razreda osnovne škole nego od četvrtog, ali sam se uklopio i

nije bilo nikakvih problema. Danas kad gledam iz ovog ugla, to je bio odličan izbor i toplo preporučujem svim mlađim generacijama. Bilo je kroz ovaj period osnovne i srednje škole puno ekskurzija, putovanja, druženja, a moram naglasiti i da smo imali sjajne nastavnike/professore«, priča Ješić.

Najduže iskustvo od ovojednjih sugovornika, u obrazovanju na hrvatskom jeziku ima **Marija Milodanović** iz Đurđina, sada maturantica Gimnazije.

»Mislim da se moji roditelji oko toga nisu niti razmišljali, jer su i starije sestre i brat već pratili nastavu na hrvatskom jeziku ili su bar pohađali izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Smatram da je to bila ispravna odluka mojih roditelja i da je dosta olakšala i njima i meni moje školovanje. Oduvijek sam imala želju ići u Gimnaziju, pa je odluka da i nakon osnovne nastavim školovanje na hrvatskom jeziku bila olakšavajuća okolnost oko odabira smjera. U samom školovanju, osim obimnog znanja, dobili smo pregršt mogućnosti za putovanje i raznih aktivnosti izvan škole. Od razmjene učenika, profesionalne orijentacije, pa do maturalne ekskurzije i projekata u kojima smo sudjelovali kao škola i u sklopu HNV-a. Prednosti koje mi je donijelo obrazovanje na hrvatskom jeziku, osim učenja svog jezika, jeste i mogućnost upoznavanja novih ljudi, vršnjaka i raznih mjesta i znamenitosti upravo zbog brojnih putovanja. Manji odjeli omogućili su nam bolju atmosferu u razredu i lakše svladavanje gradiva, jer su nam se profesori mogli u potpunosti posvetiti. Svakome tko želi ili se predomišlja upisati hrvatski odjel, iz osobnog i iskustva mnogih prijatelja toplo preporučujem. Opći smjer je odličan izbor i vjerujem da se kao ni ja neće razočarati. Ima mnogo više prednosti negoli mana«, priča Marija i kaže kako joj je jedna od želja bila i studij u Osijeku, no ipak je odlučila ostati u Subotici i upisati Ekonomski fakultet.

Ž. V.

Nacionalni stadion u Beogradu

Kao sastavni dio plana »Skok u budućnost – Ekspo 2027« prikazan je i projekt novog stadiona u glavnom gradu koji je dobio ime Nacionalni stadion. Jedan španjolski portal otkriva neke detalje o ovom projektu firme arhitektonskog studija *Fenwick Iribaren*, koji je dizajnirao tri stadiona za potrebe Svjetskog nogometnog

(slično je bilo i u drevnom Babilonu). Recimo, ako je tekma dosadna, onda će se gledatelji moći šetati u ovim malim parkovima. Oko stadiona će biti izgrađeno i 2.400 parkirnih mjesta za automobile. Naravno, bit će i pratećih ugostiteljskih objekata, kafića i bifea, ali bit će i butika i raznih prodavaonica. Poslije pobjedonosne tekme odu-

ševljeni navijač može kupiti svojoj djevojci, ženi jednu modernu tašnu ili neku haljinu (naravno, tek poslije proslavljene pobjede).

Početak radova

Kao početak izgradnje objavljen je 1. svibanj ove godine, a završetak će biti za dvije godine. Znači, 2026. godine, prije početka *Ekspo 2027*. Budući da će u Beogradu biti održani izbori za gradsku skupštinu 2. lipnja, sumnjam da će gradnja početi u predviđenom roku. No, možda će (u predizbornoj kampanji) simbolično biti postavljen nekakav kamen temeljac. Za potrebe svjetskog sajma bit će građene sajamske hale i gradit će se i novi stanovi za potrebe

ove velike manifestacije. Praktično, jedan »Novi Beograd II«. Ne samo iz ovih razloga bit će vrlo bitno da vladajuća stranka i koalicijski partneri pobijede na ovim izborima, jer radi se nesporno o vrlo velikoj investiciji.

prvenstva koje je održano u Kataru 2022. Portal naziva ovaj projekt kao prvi »vrt stadion« na svijetu. Predsjednik Republike prilikom najave ovog projekta rekao je: »Ovo će biti najljepši stadion na cijelom svijetu, možda drugi najljepši«. Zato vrijedi da se i čitatelji *Hrvatske riječi* upoznaju s ovim, nesumnjivo interesantnim projektom koji će se financirati i (našim novcima), a najavljeno je i kako je i jedna grčka firma zainteresirana za gradnju. Planirano je da će gradnja koštati 250 milijuna eura, no neki u Beogradu smatraju da će konačna brojka iznositi 900 milijuna eura (možda i milijardu, mislim ja, imajući na umu slučaj našeg subotičkog kazališta koje je trebalo po planu koštati skromnih 24 milijuna). Inače, ova firma je već realizirala jedan projekt i u glavnom gradu: rekonstrukciju Savskog trga ispred nekadašnjeg glavnog kolodvora. Planirana lokacija je u Surčinu pored obnovljene autoceste *Miloš Veliki* (ovaj pravac je bio poznat kao Ibarska magistrala i bio je poznat po lošoj kvaliteti, što sam osobno iskusio). Predviđeno je prisustvo 55 tisuća gledatelja koji će sjediti na pokrivenom gledalištu (planiran je i klima uređaj za hlađenje, odnosno grijanje gledališta. Objekt je kružnog oblika s fasadom u tri nivoa »visećih vrtova«

Dileme starog arhitekta

Što se tiče planiranih građevinskih radova, uglavnom u Beogradu, ali i na potezu prema Novom Sadu, imat ćemo jedan »mega grad« u kojem će stanovati i raditi pola stanovništva Republike. Na fakultetu nismo učili ovakvo prostorno planiranje. A možda je moje znanje zastarjelo!

Liftom do Neba

Gradnja nebodera, piše nešto o tome u starim spisima, započela je još u Babilonu, ali je megalomansku ideju investitora da zapara nebeske svodove poremetio sam Jahve izmiješavši jezike izvođačima radova u tolikoj mjeri da nitko nikoga nije razumio; niti je šef gradilišta razumio naručitelja radova, niti je običan zidar razumio šefa gradilišta, niti su se zidari međusobno mogli sporazumjeti. Ostatak priče možemo samo zamisliti: u sveopćoj kakofoniji desetak tisuća novonastalih jezika (neki su u međuvremenu izumrli) svak je (g)radio kako je mislio ili razumio, pa se Babilonska kula raspuzala sama od sebe, jer je (vjerojatno) bila građena na sve strane – i lijevo i desno, i gore i ukoso.

Slične ideje kasnije imali su i investitori u Egiptu ili pak Južnoj Americi, ali su faraoni, Maje i Inke ipak bili nešto skromniji: zaustavili su se na vrijeme, podsjećajući samo vrhovima svojih građevina kamo su stremili i gdje im je mogao biti kraj.

U novije vrijeme, baš kao i moderni faraoni ili dalja rod-bina Inka i Maja, pojavili su se investitori u Sjedinjenim Američkim Državama, sijući nebodere po svim većim gradovima. Počelo je prije više od sto i kusur godina u New Yorku da bi se isto nastavilo kod zavidnih susjeda u Chicagu, Detroitu, Los Angelesu i već u svakoj varoši koja je imala lokalnih bogatuna spremnih svoju materijalnu moć izdizati u nebesa. Taj megalomanski trend počeo se ubrzo širiti izvan granica SAD-a, prvo u Kanadi a zatim i na drugim kontinentima, poglavito u Aziji, gdje su se investitori prosto natjecali u tome čija će građevina biti bliža nebu, Suncu, Venerinom brijegu ili već nekoj točki koju su u svojim vlažnim snovima zamislili kako bi ostatku svijeta svojim nepokretnim grdosijama pokazali i dokazali vlastitu božansku moć.

I Subotica je – u skladu sa svojom veličinom i moći – u jednom trenutku slijedila taj trend: prije nešto više od jednoga vijeka gradski su oci prodali dio javne imovine kako bi skupili novce za gradnju velebne Gradske kuće koja je bez miješanja od gore – i za razliku od, recimo, zgrade

Narodnog kazališta – izgrađena u rekordnom roku, prvo na zgražanje suvremenika, a zatim na sveopće divljenje potomaka i turista koji obavezno zastanu ispred nje i diveći joj se prave selfije i još svašta govore.

Taj trend prekinut je sve do druge polovice prošloga vijeka kada su u blizini Gradske kuće iznikli prvi izdanci nebodera: na Radijalcu, kod Franjevačkog samostana, pa zgrada Nove općine... da bi se samonik nebodera kasnije proširio na Mlaku koju je prekrila Prozivka. I taman kad bi ljudi pomislili »e, sad je dosta, valjda nema više« pojavile su se nove lokacije za gradnju zgradurina u gradu sa sve manjim brojem stanovnika, prvo u njegovom širem centru, a u novije vrijeme i u tzv. zaštićenoj gradskoj jezgri, odnosno njegovom »povijesnom središtu«.

Tako se, eto, ovih dana uveliko odvijaju radovi na izgradnji nekoliko objekata, od kojih je i budući dvanaestokatni hotel. U blizini arhitektonskog mastodonta zvanog Radnički univer... uuups Otvoreno sveučilište – koji je izgrađen »u inat« Staroj crkvi – ruše se posljednji ostatci dijelova nečega što bi se zbog dugo godina njegovanog zapuštanja moglo nazvati povijesna jezgra kako bi se u njezine temelje mogle izliti tone i tone betona iz čijih će se žila hraniti i rasti buduće višekatnice. Uzaludno je sada pisati da smo o tome već više puta pisali, kao što je uzaludno i podsjećati na to da je predsjednik Skupštine grada, sada i Saveza vojvođanskih Mađara, **Bálint Pásztor** prije samo dvije-tri godine poput Supermena izjavljivao kako neće dopustiti dalju devastaciju gradske jezgre. Suvišno je i spominjati kolika je propisana »zakonska visina« višekatnica u gradu, baš kao što je nepotrebno i postojanje arbitražnih institucija kakve su, primjerice, Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika ili njegov »republički brat« u Beogradu, jer njihova (prosvjedna) riječ i tako ima snagu svete vode.

U situaciji kada je i sam Jahve već odavno digao ruke od onih koji bi dizalom do Njega i u situaciji kada su lokalni faraoni – raspodijeljeni u investitorske urede i fotelje lokalne samouprave – porušili sve zakonske i institucionalne barijere »čišćenje terena« za kultivaciju betona i stakla koji će stvoriti dodatni kolaps u najužem središtu grada jedina je logična vizija grada iz perspektive onih s viškom novca a manjkom znanja. Običnom građaninu, onom s izbalansiranim dozom novca i znanja, nakon svega što mu se događa pred nosom ne preostaje ništa drugo nego moliti se nečemu da nekome ne padne na pamet da je i sama Gradska kuća dotrajala i kao takva neodrživa, pa bi najbolje rješenje bilo srušiti je i namjesto nje izgraditi bar sto metara visoki stambeno-poslovni objekt, sa sve aero taksi parkiralištem na svakoj terasi. Na radost vjernika novog. I korist vizionara naprednog.

Z. R.

Trenuci koji se pamte

Učenici srednjih škola koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku imali su priliku putovati na *Veliki maturalac* od 12. do 14. travnja u Bosnu i Hercegovinu. Tako su maturanti srednjih škola iz Subotice ovom prigodom posjetili Mostar, Međugorje i Sarajevo. Na *Veliki maturalac* je otputovalo 23 učenika iz srednje Medicinske škole, Gimnazije *Svetozar Marković* kao i učenici koji su osnovnu školu pohađali na hrvatskom jeziku.

Nova prijateljstva i nove uspomene

Kako kaže asistentica obrazovanja HNV-a i jedna od vođa puta **Ana Francišković**, na ovom trodnevnom putovanju u Bosnu i Hercegovinu sklopljena su nova prijateljstva i stvorene nove uspomene.

»Učenici su obišli Mostar gdje su bili upoznati sa znamenitostima grada, a imali su priliku vidjeti i skok sa Starog mosta u Neretvu. Drugog dana Velike maturalne ekskurzije posjetili su Blagaj gdje se nalazi rijeka Buna, kao i jedno od najpoznatijih rimokatoličkih hodočasničkih odredišta na svijetu – Međugorje. Na samom kraju ekskurzije učenici su posjetili glavni grad Bosne i Hercegovine – Sarajevo, gdje su imali prigodu posjetiti Baščaršiju i vidjeti znamenitosti grada.«

»Učenicima je bila zanimljiva ruta u cijelosti, a najviše ih je dojmilo vrelo Bune. Fotografirali su sâm izvor,

osvježili se, pili vode i ponijeli u svojim bocama vodu za kasnije. Učenici su bili dobri, zainteresirani čuti zanimljivosti i vrlo točni glede dogovora kada su imali slobodno vrijeme. Zanimljiv im je bio i noćni izlazak u lokalnu popularnu diskoteku«, dodala je **Tanja Stantić**, učiteljica iz škole *Ivan Milutinović* i voditeljica puta.

Zahvaljujući domaćinima i potpori mladih HDZ-a u Bosni i Hercegovini, učenici su bili smješteni u studentskom domu *Dompes* u Mostaru. *Veliki maturalac* je jedna od izvannastavnih aktivnosti koju organizira Hrvatsko nacionalno vijeće kao jedan od programa usmjerenih na stjecanje znanja, vještina i podizanje kvalitete nastave na hrvatskom jeziku, rekla je Franciškovićeva.

»Hrvatsko nacionalno vijeće je uz podršku Hrvatske, projektnim i proračunskim sredstvima, kao i Hrvatima iz Bosne i Hercegovine, veći dio puta i programa financijski pokrilo, a na roditeljima je bilo samo sufinanciranje. Zahvaljujemo potpori HPD-a *Bela Gabrić* i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.«

»Kao netko tko je cijelo svoje školovanje išao na nastavu na hrvatskom jeziku mogu reći da ovakve ekskurzije imaju veliki značaj za našu djecu. Stvaraju se nova prijateljstva koja traju i trenuci koji se pamte za cijeli život, ali ovako oni mogu vidjeti i naučiti nešto više o Hrvatima koji žive u drugim gradovima. Trudimo se da roditelji nemaju velike izdatke, te da svi mogu putovati. Kao dugogodišnja potpora i ove godine su nam pomogli mladi HDZ-a u Bosni i Hercegovini te smo im na tome beskrajno zahvalni«, kaže Ana Francišković.

Dojmovi učenika

Svi učenici su se vratili puni pozitivnih dojmova i iskustava, tako i učenica Gimnazije *Svetozar Marković* **Marija Milodanović** koja kaže:

»Jako sam se radovala *Velikom maturalcu*, prije svega jer sam prvi put išla u Mostar i Sarajevo, ali i zato što sam išla s mojim prijateljima iz razreda na posljednju ekskurziju, gdje smo nekako zaokružili naše četverogodišnje druženje. Najljepši su mi bili Blagaj i Mostar, no pored toga svakako su uspomene s prijateljima koje smo napravili tamo najbitnije. Jedno veoma lijepo iskustvo; upoznali smo nove ljude, novu kulturu, sprijateljili smo se

i zbližili s profesorima, družili i pričali više nego što možemo u samim đačkim klupama, kada smo samo učenici«.

»Od svega najviše su mi se svidjeli grad Mostar i rijeka Buna. Naravno, veliku ulogu igra i ekipa s kojom se ide na neko putovanje. Zauvijek ću pamtiti ovu ekskurziju po dobrom društvu, lijepom raspoloženju i naravno, dobrim vodičima«, riječi su **Jovane Hinić**, učenice srednje Medicinske škole, a sličnog je stava i **Luka Ješić**, također iz Medicinske: »U BiH je bilo zaista super, od smještaja, kafića, obilazaka... Bilo je odlično, puno smo se šetali, smijali, slikali i usput smo stvorili mnoštvo lijepih uspomena«.

Ivan Benčik

**SLOŽITE
KOCKICE
U ODGOJU
VAŠE DJECE**

**UPIS:
od 1. travnja
do 31. svibnja 2024.**

**UPIS
U 1. RAZRED
OSNOVNE ŠKOLE**

**ŠKOLSKA
2024./25.**

**NASTAVA NA
HRVATSKOME
JEZIKU**

**OŠ „Ivan Milutinović”
Subotica i Mala Bosna**
024 671 180
064 11 472 88
08.00–18.00
os.ivanmilutinovic24@mts.rs

**OŠ „Matija Gubec”
Tavankut**
024 4767010
8.00–13.00
info@osmgubec.edu.rs

**OŠ „Matko Vuković”
Subotica**
024 4562 573
9.00–14.00
osnovnaskola@
matkovukovic.edu.rs

**OŠ „22. oktobar”
Monoštor**
025 807 531
9.00–14.00
os22oktobar@mts.rs

**OŠ „Vladimir Nazor”
Đurđin**
024 4768 035
024 4768 677
8.00–13.00
osvnazor@gmail.com

**Potrebno je zakazati termin putem
eUprave ili kontaktirati izabranu školu.**

Završen natječaj za učenike osnovnih škola

Bogatstvo različitosti u tavankutskoj školi

U Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu od 11. do 13. travnja održan je XII. Međunarodni likovno-literarni i novinarski natječaj *Bogatstvo različitosti*. Tema ovogodišnjeg natječaja glasila je »U tuđim cipelama«, a na adresu škole pristiglo je više stotina radova iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, i to 183 likovna, 92 literarna i 13 novinarskih radova.

Okupljeni oko ideje da je bogatstvo u različitostima, učenici, učitelji i ravnatelj škole iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije razmjenjivali su iskustva i njegovali prijateljstva sklopljena prije više od desetljeća. Neki su školu posjetili prvi puta, što predstavlja početak novih suradnji i prijateljstava. Gosti su sa svojim domaćinima razgledali Tavankut i Suboticu, te su se upoznali sa znamenitostima ovog kraja, a škola je za učenike organizirala radionicu upoznavanja, slamarsku i radionicu roljanja. U povodu Svjetskog dana društvenih igara održana je i radionica društvenih igara kao i druženje u Klubu *Mjesečina* 9.

Završna svečanost koja je organizirana u Domu kulture u Tavankutu započela je pjesmom *Makedonsko djevojčice*

Zadra (mentorica: **Jadranka Dunatov**). Drugo mjesto osvojila je **Marta Matoc** iz OŠ *Antun Augustinčić* iz Zaprešića (mentorica: **Suzana Jelić**). Treća nagrada otišla je u ruke **Vidaku Milenkoviću** iz Sokobanje, iz OŠ *Mitropolit Mihailo* (mentorica: **Violeta Marković**).

Posebnu pohvalu za grupni rad dobili su učenici kombiniranog odjela 2. i 3. razreda naše škole iz Mirgeša, s učiteljicom **Slavicom Pokornić**.

U kategoriji likovnih radova među višim razredima prvo mjesto osvojila je **Matea Abramović** iz OŠ *Antun Mihanović* iz Nove Kapele (mentorica: **Martina Šporčić**). Druga nagrada pripala je **Emi Dujmović** iz OŠ *Milana Langa* iz Bregane (mentorica: **Ivančica Otmačić**). Treću nagradu osvojila je **Dunja Mamula** iz OŠ *Ivana Brlić Mažuranić* iz Ogulina (mentorica: **Glorija Domitrović**).

U kategoriji literarnih radova među nižim razredima dobitnica prve nagrade je **Tena Kraljik** iz OŠ *Mikleuš* u Hrvatskoj (mentorica: **Svjetlana Mojzeš**). Drugo mjesto osvojila je **Helena Pongračić** iz Treće osnovne škole Bjelovar u Hrvatskoj (mentorica: **Nataša Brekalo**), dok je

treću nagradu osvojila **Klara Popović** iz Četvrte osnovne škole Bjelovar u Hrvatskoj (mentorica: **Dragica Budić**).

U kategoriji literarnih radova među višim razredima prvu nagradu osvojila je **Lana Krajina** iz OŠ *Matija Gubec* iz Piškorevaca (mentorica: **Ivana Arambašić**). Drugo mjesto osvojila je **Martina Tikvicki** iz OŠ *Matko Vuković* iz Subotice (mentorica: **Klara Knežević Lukačević**), a treća nagrada pripala je **Anđeli Gazibar** iz OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta (mentorica: **Nevena Baštovano-vić**).

U kategoriji novinarskih radova među višim razredima prvu nagradu osvojila je **Anja Bašić** iz OŠ *Šime Budinić* iz Zadra (mentorica: **Nina Dokoza**). Drugo mjesto pripalo je **Ivanu Kretoniću** iz OŠ *Budrovci* iz Đakova (mentorica: **Vesna Karalić Kladarić**), dok je treće mjesto osvojila **Paola Valenta** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Potpićana (mentorica: **Marina Rade**).

Bogatiji za nova iskustva, prijateljstva i nezaboravne trenutke učenici su sa svojim mentorima pošli put svojih domova, dok su učenici – domaćini ostali tužni što je druženju došao kraj, željno iščekujući ponovni susret.

Nevena Ivić

Foto: Branka Milojević

u izvedbi školskog zbora, a zatim su se članovi dramske sekcije uživali u priče omiljenih književnih junaka i predstavili ih na vlastiti način. Tako je publika imala prigodu poistovjetiti se s Malčikom, Pepom Krstom, Kapetanom Džonom Pipifoksom i Pipi Dugom Čarapom, te na trenu-tak obuti nečije tuđe cipele.

Ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** pozdravila je prisutne, a zatim se obratio i načelnik Općine Gornja Stubica **Jasmin Krizmanić**, koji je školi uručio donaciju u vidu opreme vrijedne više tisuća eura. Zatim su dodijeljene diplome i zahvalnice svim prisutnim nagrađenim sudionicima.

U kategoriji likovnih radova među nižim razredima prvu nagradu osvojila je **Nela Teofilov** iz OŠ *Šime Budinić* iz

Monoštorski pecaroši

Strpljenje i sreća na vodi

»Ne mislim da je vrhunski ‘alat’ (pribor za pecanje) garancija uspjeha. Kvalitetna udica i najlon su najvažniji, a sve ostalo je znanje, strpljenje i sreća«, kaže Đura Rang

Monoštor je selo okruženo vodama, pa je u selu uvijek bilo pecaroša, a riba je bila značajan dio prehrane i izvor zarade. Prva pecaroška udruga, Udruženje sportskih ribolovaca Šaran osnovano je u drugoj polovici 50-ih godina prošlog stoljeća. Udruga je kasnije prestala s radom, a monoštorski ribolovci ponovno su se organizirali 1997. godine kada je osnovan Klub sportskih ribolovaca Šaran, koji danas ima više od stotinu članova.

Dunav, Dunavac i kanal

Za **Đuru Ranga**, rođenog Monoštorca, bilo bi veliko iznenađenje da od svoje najranije mladosti nije postao pecaroš. Od oca **Franje**, vrhunskog pecaroša i čamdži-je naslijedio je ljubav prema pecanju i zanat (pravljenje čamaca) kojim se na žalost zbog zdravstvenih problema više ne bavi. Odrastavši u Podunavu – Dunavskoj ulici gdje je odmah iza posljednjih kuća nekad tekao Dunav, a danas se proteže Dunavac kao dio sistema DTD (Dunav – Tisa – Dunav), otkrivao je prve pecaroške tajne. Kaže da je prvu ozbiljnu ribu, šarana težine četiri kilograma, uhvatio s nepunih pet godina. Već s napunjenih 10 godina koristi očeve motke (pecaroški štap od drveta) i bambuse te ide čamcem u Džindžu pecati štuku i smuđa. Prisjeća se bježanja iz škole subotom da bi išao na pecanje.

»Ne mislim da je vrhunski ‘alat’ (pribor za pecanje) garancija uspjeha. Kvalitetna udica i najlon su najvažniji, a sve ostalo je znanje, strpljenje i sreća. Najviše volim pecati šarana. U početku sam želio upecati šarana od 10 kilograma, a kad se to desilo podigo sam ljestvicu na šarana od 20 kilograma. Onda sam ulovio i takvog šarana, sada se nadam šaranu i do 30 kg. Najveća upecana riba mi je som od 28 kilograma«, priča Rang.

Ovaj iskusni monoštorski pecaroš ima 66 kompleta za pecanje (mašinica – štap za pecanje....) šarana, soma i štuke na svim vodama na kojima peca, a to su Dunav, kanal, Bašta.

»Moj najveći uspjeh ne mjeri se veličinom ulova već podizanjem razine svijesti odraslih i djece o potrebi zaštite okoliša, naročito vode, priobalja i ribljih vrsta«, kaže Rang.

Bio je pokretač mnogih akcija i inicijativa od prikupljanja otpada, izlovljavanja i poribljavanja i plovnog puta, pravljenja gnijezda za mrijest smuđa, spašavanja ribljeg fonda od gušenja u zaleđenoj vodi, organiziranja u okviru dječje peca-

Dragomir Dževerlija

 Branko Matin

se često toga ne mogu pridržavati, jer ne određujem ja koje će biti težina riba koja zagrije mamac. Najteža ulovljena riba mi je bio šaran od 12,5 kilograma, a štika je težila 5,5 kilograma. Cjelokupna oprema koju koristim pri pecanju ima skoro 30 kilograma. Ranac, stolice, štapovi, kabanica, blinkeri-mašine, čuvarica, sjekira, nož, meredov..., pa i tu moram paziti na savjet liječnika», kaže Matin.

Članstvo u tri udruženja

Dragomir Dževerlija toliki je zaljubljenik u pecanje da je član čak tri pecaroška udruženja. Svoju pecarošku karijeru započeo je u SRD *Žak* iz Sombora prije 15 godina, prije 12 godina postao je član RSK *Šaran* iz Monoštora, a od prije par godina je član USR *Štika* iz Kupusine.

»Počeo sam kao pecaroš-natjecatelj. I sada kad god uspijem idem na natjecanja koje SRD *Žak* organizira svakog mjeseca. Pecati na šarana i štku idem

na Veliki bački kanal i kanal DTD«, kaže.

Išao bi češće, no uposlenost i zdravstveni problemi mu ne dozvoljavaju. S ponosom pokazuje osvojene medalje na natjecanjima. Mentor mu je za pecanje šarana bio Đura Rang, ali ipak najviše voli pecati štku. Najveći ulov mu je štika od 4,5 kg, priča i sa sjetom spominje štku koja mu je pobjegla, što bi pecaroši kazali, otkočila se i koja je sigurno, prema njegovoj procjeni, imala 15 kilograma.

roške sekcije škole »Štapom protiv miša«, te pecaroškog bala. Naročito je ponosan na iniciranje suradnje ribičke udruge s ostalim mjesnim udrugama, mjesnom zajednicom te gradom Somborom. Uz sve to Đura Rang je iskusni kuhar ribljeg paprikaša, te član mnogih komisija koje su na natjecanjima ocjenjivale riblji paprikaš.

Branko Matin objašnjava da je već pet godina član KSR *Šaran* iz Monoštora, pa uz osmijeh kaže da se stoga može reći da je gledajući njegov pecaroški staž jedan od mlađih članova. Član je i Sportskog ribolovačkog društva *Žak* iz Sombora. Na pitanje otkud je u poznijim godinama postao pecaroš te član dviju pecaroških udruga odgovara:

»Za sve je najviše kriv moj prijatelj Đura Rang. Uz pecanje, zavolio sam prirodu, šumu i vodu i sve što se kreće u njima. Počeo sam kao pecaroš-natjecatelj, pecao sam na plovak, kako pecaroši kažu – bez mašine. Prvo sam pecao sitnu, bijelu ribu (babuška, deverika), a onda su mi porasli apetiti pa sam prešao na šarana te grabljivice kao što su štika i smuđ«, kaže Matin.

Na pitanje što s ulovom, kaže da tu problema nema.

»Hvala Bogu, tu je kućna trpeza a i većina ljudi s kojima se družim voli riblje specijalitete. Dio ulova će ovih dana završiti u Njemačkoj gdje idem sa suprugom. Ljeti kada posjećujem rodbinu i prijatelje u Puli ponesem nešto od ovih naših domaćih riba«, kaže Matin uz opasku da je uvijek najukusnija riba koje se sprema odmah nakon pecanja.

Strast za ribička natjecanja Branka drži kao i prije nekoliko godina. Redoviti je sudionik na *Terpanijadi*, *Štukijadi*, *Tolstolobikijadi*, te natjecanjima u pecanju *kedera*. Pa još ide u detalje:

»Savjet je liječnika da zbog postojećeg oboljenja ne bih smio zbog napora loviti ribu težu od kilograma. No, ja

 Đura Rang

»Dvadesetak puta bio sam na pobjedničkom postolju. Volim kuhati i riblji paprikaš. Na tim natjecanjima imam dvadeset osvojenih medalja, a naročito su mi drage one osvojene u Monošturu, Somboru i Apatinu. Tu se kuhaju najbolji riblji paprikaši u Srbiji a i šire«, kaže ovaj strastveni monoštorski pecaroš.

Željko Šeremešić

Naši gospodarstvenici (CLXXXII.)

Stručnjak za elektroniku tiskarskih strojeva

»Ovaj posao je jako tražen i uvijek ga ima. Stari tiskarski strojevi, kad se pokvare, teško se popravljaju. Svaka tiskara ima grafičke noževe i mogu trajati dugo. Međutim, kad se elektronika pokvari, tvornice to ne popravljaju i mora se kupiti novi stroj koji je prilično skup. Upravo zato sam se bazirao na popravak elektronike«, kaže Slobodan Pinterović iz Gibarca

Slobodan Pinterović iz Gibarca je po struci elektromehaničar-elektroničar. Samostalni je obrtnik. Zbog talenta za elektroniku koji je razvijao od malih nogu, znanja, stručnosti i radnog iskustva, danas je poznat i tražen diljem Srbije i regije. Jedan je od rijetkih vrsnih majstora tiskarskih strojeva, a sve zahvaljujući ustrajnom radu na usavršavanju i praćenju inovacija u suvremenom svijetu elektronike.

Od pete godine je pokazivao interes za elektroniku. Zajedno sa starijim bratom **Branimirom**, koji je kući donosio elektroničke uređaje, počeo ih je popravljati.

»Još kao dijete sanjao sam da budem izumitelj. Uvijek sam imao želju napraviti nešto svojim rukama. Nije svaki puta bilo uspješno, ali sam se trudio. Već u četvrtom razredu osnovne škole pročitao sam sve bratove udžbenike iz fizike, a kasnije i sve knjige o **Nikoli Tesli**. Zanimala me elektronika, a uzor mi je bio Tesla«, kaže naš sugovornik.

Već u sedmom razredu osnovne škole otišao je na natjecanje iz elektronike i osvojio prestižnu nagradu.

»Napravio sam Teslin transformator. Kad je učitelj to vidio, nije mogao vjerovati. U tim sam godinama shvatio čime se želim baviti u životu. Nakon završene osnovne škole upisao sam elektrotehničku školu u Srijemskoj Mitrovici. Fakultet sam upisao, ali ga nisam završio. Nastavio sam se usavršavati u elektroničar. Prvo sam radio sâm kao pripravnik u samostalnoj TV radionici u Šidu. Tamo sam proveo pet godina i onda sam počeo raditi sam. U to vrijeme popravljao sam televizore, video rekordere i radio aparate. No, vremenom je u tom dijelu bilo sve manje posla. Danas je jeftinije kupiti televizor nego ga popravljati. Trebalo je prijeći na nešto novo u korak s novim trendovima«, ističe Pinterović.

Prilagođavanje suvremenim trendovima

Prva saznanja o poslu kojim se danas bavi dobio je od majstora iz Novog Sada. Putem interneta pratio je inovacije u elektroničarstvu i prilagođavao se suvremenim trendovima. Imao je osnovu znanja. Trebalo je sjesti, učiti i usavršavati se dalje. Prije 15 godina počeo je raditi u tiskarama u Šidu, a kasnije se pročulo za njega pa je ubrzo počeo raditi u Beogradu, Leskovcu,

Vranju, Aleksandrovcu, a zatim i u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Makedoniji.

»Počeo sam se informirati i učiti preko interneta. Skinuo sam programe i naručio dijelove. Budući da tiskarski strojevi imaju računala u sebi, počeo sam raditi nove PLC programe za njih i ugrađivati ih u stare strojeve. U poslu koji radim napišem program, ugradim dio, postavim žice za struju i stroj pustim u rad. Budući da se elektronikom bavim cijeli život i da osnove znam, bilo je potrebno samo

dodatno se usavršiti i proširiti vidike«, navodi naš sugovornik.

Malo je majstora za posao koji on trenutno radi u Srbiji i susjednim zemljama. Za sebe kaže da je na vrijeme počeo učiti programiranje za tiskarske strojeve. Zbog svog znanja i stručnog rada danas uči i pomaže i drugim obrtnicima koji to ne znaju.

»Ovaj posao je jako tražen i posla uvijek ima. Stari tiskarski strojevi, kad se pokvare, teško se popravljaju. Svaka tiskara ima grafičke noževe i mogu trajati dugo. Međutim, kad se elektronika pokvari, tvornice to ne popravljaju i mora se kupiti novi stroj koji je prilično skup. Upravo zato sam se bazirao na popravak elektronike. Tehnika je ista na gotovo svim strojevima, i mesarskim i bravarskim. Vremenom sam se toliko usavršio da stroj mogu popraviti tako da bude kao tvornički iako je nekada teško doći do novih dijelova«, kaže Pinterović te dodaje kako je zadovoljan isplativošću svog rada.

Priznat rad bez oglašavanja

Nije imao nikakvu reklamu za svoj posao. Proširivao ga je zahvaljujući preporukama ljudi kod kojih je radio. Danas je fokusiran samo na taj segment poslovanja, jer, kako kaže, nema vremena za druge poslove.

»Posao zahtijeva puno odricanja, ali ne svakodnevnog. Važna je samo dobra organizacija, budući da je u pitanju terenski rad. Za ovaj posao potreban je talent, ali je najvažnije stalno usavršavanje. Strojevi od prije deset godina nisu isti kao današnji i potrebno ih je prilagoditi novim uvjetima rada. Netko završi elektrotehnički fakultet, ali se kasnije ne bavi tim poslom. No, ima i onih koji još tijekom studija počnu raditi na programiranju. Nije dovoljna samo teorija. Potrebna je i praksa i onaj tko to ne shvati na vrijeme i ne bude radio na sebi neće moći napredovati. Zadovoljan sam postignutim. Ljudi me zovu sa svih strana i vjerujem da prepoznaju stručnost i predanost u radu, što je jako bitno«, kaže na kraju razgovora naš sugovornik.

S. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »TELEKOM SRBIJA« A.D. Beograd, Takovska br. 2, Beograd, podnio je dana 2. 4. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja na okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije »SU55 SUU55 SUL55 SUO55 SUJ55 SU – Senčanski put«, na adresi Senčanska cesta br. 83, Subotica, na k. p. broj 10262/1 K. O. Donji grad (46.09063°, 19.68147°), evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem 1V-08/1-501-45/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, 1. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, 1. kat, soba 129).

Nastup u susjedstvu

Kulturni centar bačkih Hrvata u Baji ugostio je 12. travnja članove Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* koji su ovu suradnju započeli upravo zahvaljujući glazbi. Program pod nazivom *Hrvatske glazbene večeri – Bačke tambure* okupio je ljubitelje tamburaške glazbe, te je dvorana bila ispunjena do posljednjeg mjesta.

Večer je otvorio tamburaški orkestar Osnovne umjetničke škole *Danubia* iz Baje uz solista **Gábora Kissa**, pod vodstvom učitelja tambure **Attile Csuraija**.

Cjelovečernji program pripremili su mladi i djeca HGU-a *Festival bunjevački pisama*, te se predstavili pjesmama koje su prethodnih godina izvođene na istoimenom Festivalu ili Smotri dječjih pjevača i zborova. Nastupili su Dječji tamburaški orkestar i Veliki Festivalski orkestar sa solistima, a pod vodstvom prof. **Mire Temunović**, a ovoga puta s tamburašima je nastupio i dječji zbor ove Udruge *Raspjevane zvjezdice* pod vodstvom **Marine Piuković**. Za mali zbor, koji je osnovan u jesen prošle godine, ovo je bio prvi inozemni nastup.

»Predsjednik Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji **Mladen Filaković** nas je kontaktirao i pitao bismo li htjeli doći i prikazati dio onoga što mi radimo. Jasno je da smo pristali, te smo ovom prilikom izveli kompozicije klasičnog karaktera pisane ili prerađene za tamburaški orkestar, kao i pjesme koje su naši mali i veliki solisti izvodili na Smotri ili Festivalu. Tako smo na neki način promovirali i naš Festival«, priča dirigentica prof. Mira Temunović i dodaje: »Moram naglasiti da smo bili izuzetno lijepo primljeni i da je publika s velikom pažnjom sve kompozicije slušala, a program je trajao dva i pol sata. Ovaj program ima već svoju tradiciju, i uvijek u sklopu programa gostuje neki tamburaški sastav iz Bačke, a mi smo ovoga puta prvi puta nastupili«.

Na programu su nazočili predsjednik SHM-a **Joso Ostrogonac**, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije **Joso Šibalin** i zamjenica predsjednika HDS-a **Angela Šokac Marković**.

Ž. V.

Croart u šandorskoj župi

SUBOTICA – U okviru aktivnosti vezanih za suradnju sa župama Subotičke biskupije, slikari HLU *Croart* bili su gosti župe Marija Majka Crkve u Aleksandrovu na poziv domaćina vlč. **Željka Šipeka**. Bio je to četvrti susret s

vlč. Šipekom, prvi u crkvi Marija Majka Crkve, dok su prethodna tri susreta održana u župi u Žedniku. Članovi *Croarta* stvarali su u ambijetu župnih prostorija i dvorišta, a na kraju ovog radnoga dana priređena je izložba nastalih radova. Za izraženo gostoprimstvo *Croart* je darovao župi dio nastalih radova.

Međunarodni okrugli stol u Somboru

SOMBOR – Udruženje građana *Urbani Šokci* organizira Međunarodni okrugli stol »O Šokcima je rič«, koji će biti održana danas (petak, 19. travnja) u Somboru, u Gradskoj knjižnici *Karlo Bijelicki* na dječjem odjelu. Početak je u 16.30 sati.

Zajednički koncert Marka Žigmanovića i ansambla Hajo

SUBOTICA – Zajednički koncert **Marka Žigmanovića** i benda, i ansambla *Hajo* iz Subotice bit će održan 26. travnja u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 20 sati.

Ulaznice po cijeni od 1500 dinara mogu se kupiti u cafeu Brokat ili naručiti putem telefona 063/8087840.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 16. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-27/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »NS1371_04 SU_Mišićevo«, na katastarskoj parceli broj 10775 K. O. Bajmak, Subotica (45.99167°, 19.49211°), čiji je nositelj »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića 1ž, Novi Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 16. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-26/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »NS2329_01 SU_Subotica_Senčanski_put_1«, na adresi Senčanska cesta 83, Subotica, na katastarskoj parceli broj 10262/1 KO Donji grad, Subotica (46.09063°, 19.68147°), čiji je nositelj »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića 1ž, Novi Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Nova knjiga i »mlada« udruga Josipe Dević

Posvećenost vjeri, tradiciji i riječima

*»U knjizi je na djeci prihvatljiv način opisana svaka postaja i prate ih ilustracije ugodne dječjem oku, a opet vjerno pokrivaju povijesni događaj« * »Želimo poraditi na okupljanju, susretima, raznim akcijama, jer jako puno naših ljudi je još uvijek van zajednice, van događanja, žive svoje živote unutar obitelji i uskog kruga ljudi, a možda su željni prikazati npr. dio zavičajnog bogatstva i običaja iz mjesta iz kojih potječu«*

Nedavno je iz tiska izašla knjiga subotičke pjesnikinje, publicistice, kiparice, rodom iz Sumartina na Braču, **Josipe Dević** pod nazivom *Put križa za najmlađe*. Dogodilo se to točno na blagdan sv. Josipa, sveca koji se, kako ističe ona, prepliće kroz njen život. Osim ove knjige, povod za razgovor s njom je i Udruga *Hrid*, koju je osnovala koncem prošle godine prije svega s ciljem očuvanja tradicije i narodnih običaja.

Put križa za najmlađe

Knjiga je to, tj. slikovnica za djecu dobi od tri do deset godina i govori o temi koju im je prilično teško opisati/dočarati, približiti im što se tih dana u Isusovu životu doista dogodilo.

»Najčešće su djeca upravo te dobi nekako lepršava, zaigrana i teško im je privući pozornost na ozbiljnije teme kao što je pobožnost križnog puta. Moja nevjesta **Antonija**, ukazavši na nedostatak slične literature u ponudi, mi je dala ideju da napišem ovako nešto i nekako sam istog momenta znala da ću to i uraditi. U knjizi je na djeci prihvatljiv način opisana svaka postaja i prate ih ilustracije ugodne dječjem oku, a opet vjerno pokrivaju povijesni događaj. Ilustracije potpisuje **Višnja Mihatov Barić**, umjetnica iz Zagreba, koja je njima tako lijepo 'obgrlila' tekst. Osmišljavale smo ih dogovarajući se oko svake od njih«, kaže Josipa Dević.

Specifičnost ove knjižice je, kako dodaje, i u tome što je *Put križa* napisan tako kao da sâm Isus vodi dijete od postaje do postaje, obraća mu se, upoznaje se i zbližava s njime kroz situacije bliske dječjem uzrastu.

»Tijekom puta pita ga je li se umorio, objašnjava mu što se dogodilo i sam događaj pokušava djetetu približiti na njemu shvatljiv način, uspoređujući s onim što djeca te dobi moguće proživljavaju. Na taj način na kraju svake postaje u riječima i minijaturi stoje savjeti, poruke,

ono što je djetetu današnjice lako shvatljivo i prepoznatljivo, do same poruke na kraju, dakle Nedjelje uskrснуća, koja govori o vječnom životu kojemu svi težimo», pojašnjava ona, ističući kako su za *Put križa za najmlađe* zainteresirani i stariji koji su je i poručili.

Knjiga je tiskana u tisuću primjeraka, a u prvih tjedan dana prodano je već pola tiraže.

»To puno govori o njezinoj potrebi, prepoznatljivosti i vrijednosti kao štiva za najmlađe, ali i pomoćne literature u duhovnom obrazovanju. Povratne informacije i reakcije na nju su jako lijepe. Video snimke i dječje izjave, komentari su jedinstveni i dodatna motivacija, neizmjereno sam zahvalna za to«, kaže autorica.

Križni put za mlade

Josipa Dević je autorica i knjižice *Križni put za mlade* koja je prije oko deset godina nastala u suradnji s mladima iz župe Uskrснуće Isusovo u Subotici.

»Tada smo u župi subotom imali omladinske susrete za srednjoškolce i mlade. Okupljali bismo se, razgovarali na temu koja je njima bila interesantna, putovali smo, imali razne humanitarne akcije. Rad s njima u trajanju od pet godina bio je predivno iskustvo. Knjižica je jedan od zajedničkih projekata za koju smo sami osmislili prateće prikaze scena, a fotografije kao ilustracije potpisuje **Antonija Sudarević**, danas **Dević**. Ova knjižica postajama Isusova križnog puta provodi mlade kroz teme bliske njihovom uzrastu – teškoće s kojima se susreću, nepravde, osude, osobna traženja, krivi izbori, zlostavljanja, bolest, rastanci...«, pojašnjava Josipa.

Kako dodaje, osim u osobnoj pobožnosti križnog puta, knjižica *Križni put za mlade* rado je prihvaćena u raznim molitvenim zajednicama, ali i sigurnim kućama i domovima, te je odatle i došlo najviše pozitivnih povratnih informacija kako od korisnika tako i njihovih roditelja i odgajatelja.

»Osim zahvalnosti koju osjećam, te poruke ohrabruju i obvezuju na još konkretnije i kvalitetnije razvijanje i korištenje talenta koji mi je dan«, ističe ona.

Udruga Hrid

Koncem prošle godine Josipa Dević je osnovala Udrugu *Hrid* (skraćenica od Hrvati izvan domovine), kojoj je akcent na kulturi i umjetnosti, a ciljeva ima puno.

»Jedan od glavnih je očuvati tradiciju i običaje naroda. Želja je okupljanje naših ljudi različitih dobnih skupina kroz rad više sekcija, koji njeguju običaje kraja iz kojeg dolaze. Čuvari su tradicije, ali su i djelić bogatstva suživota na ovom području i, iako možda neotkriveni dio zajednice, itekako važni članovi sa svojim mogućnostima i stremljenjima«, navodi Josipa.

Udruga trenutno ima nešto više od 20 članova, svih dobnih skupina i profesija (prednjače umjetnici), ali s istom željom.

»Imamo zajedničku želju za što više prilika i mogućnosti za okupljanjem gdje bismo kroz razgovor i druže-

nje poticali jedni druge na stvaranje, zatim na zajedničke projekte kroz manifestacije koje su u planu naših aktivnosti, a njima sličnih još nije bilo na našim prostorima. Tu su, primjerice, i žene koje se bave ručnim radom, bore se za svoj kruh i tu bi Udruga mogla pomoći kroz npr. osiguravanje nekog izložbenog prostora gdje bi se ti radovi mogli izložiti i kupiti. Također, tu je i povezivanje s poduzetnicima, posebno ženama poduzetnicama s kojima bi se mogla ostvariti poslovna suradnja.«

Osim onih rodom iz Hrvatske, a žive ovdje, Josipa Dević ističe da su u Udrugu dobrodošli svi i ovim putem poziva zainteresirane da im se pridruže.

»Želimo poraditi na okupljanju, susretima, raznim akcijama, jer jako puno naših ljudi je još uvijek van zajednice, van događanja; žive svoje živote unutar obitelji i uskog kruga ljudi, a možda su željni prikazati npr. dio zavičajnog bogatstva i običaja iz mjesta iz kojih potječu. U Vojvodini konkretno ima jako puno Dalmatinaca, Ličana, Hercegovaca i sigurno je da to bogatstvo ljudi s kojima smo u suživotu daje poticaj da možete još više raditi na jačanju zajednice, veseliti se zajedničkim projektima, a time ujedno raditi i na kristalizaciji identiteta sve s ciljem prepoznatljivosti svakog od nas kao jednako vrijednog člana u suživotu s pripadnicima drugih naroda.«

Josipa Dević podsjeća da je nedavno održana izložba »Snagom svetog Josipa« u predvorju Gradske kuće u Subotici, prvi događaj održan u organizaciji Udruge *Hrid*, te izražava nadu da će ona zaživjeti i da će krovne institucije prepoznati njihov rad i pomoći im.

Čuvajmo Riječ!

Mnoge Josipine aktivnosti i angažmani čvrsto su povezani s riječima i, kako ističe, jako je važno biti njihov čuvar.

»Svi smo na to pozvani, ne samo mi kojima je pisana riječ ljubav ili profesija. Istina je da sve manje pazimo na riječ. Skloni smo obezvrijediti je, uzimamo je zdravo za gotovo i ne cijenimo je kao što su je cijenili i držali do nje naši stari. Postoji opasnost da nam riječi postanu jeftine, govorimo u slengu, onako kako je 'in', zamjenjujemo ih sličicama i dovodimo u opasnost da našu matersku riječ, naš govor, prepustimo prošlosti i zaboravu. Nadalje, ne pazimo toliko što izgovaramo, olako se daju obećanja, a tu je, nažalost, i lažni privid da je moderno i moćno koristiti ružne riječi. A Riječ – riječ je vječna. Riječ nas odvaja od životinjskog svijeta, Riječ nas definira kao narod, a ono što govorimo definira nas kao osobe. Kaže se 'Kakve su ti misli, takav ti je život'. A možemo slobodno reći da se po našim riječima, onima koje izgovaramo vidi kakav nam je život, tko smo, što smo, što gajimo u sebi. Zato je jako bitno kako se izražavamo, kako čuvamo Riječ i u konačnici kako je prenosimo mladim naraštajima. Oni će naučiti i sačuvati najprije ono što od nas čuju i tu leži naša odgovornost«, poručuje na koncu Josipa Dević.

I. Petrekanić Sič
Foto: Antonija Dević

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
Broj: II-501-52/2024
Datum: 15.04.2024.
Subotica, Trg slobode 1

Temeljem članka 38. Zakona o udruženjima (*Sl. glasnik RS* br. 51/09, 99/11-dr. zakoni i 44/18-dr. zakon), članka 5. i 6. Pravilnika o načinu i postupku raspodjele sredstava za financiranje programa i projekata udruženja građana u području zaštite okoliša iz proračuna Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice* br. 43/14 i 4/21), članka 52. stavak 1. točka 7. Statuta Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice* br. 27/19 – pročišćen tekst, 13/21, 16/21 i 8/24), gradonačelnik Grada Subotice dana 15. 4. 2024. godine, raspisuje

Javni natječaj za financiranje ili sufinanciranje projektnih aktivnosti udruženja građana na teritoriju Grada Subotice iz područja zaštite okoliša u 2024. godini

I. Ovim natječajem (u daljem tekstu: Natječaj) dodjeljuju se sredstva udruženjima građana za realizaciju projektnih aktivnosti iz područja zaštite okoliša na teritoriju Grada Subotice, u ukupnom iznosu od 3.500.000 dinara (slovima: tri milijuna pet stotina tisuća dinara).

II. Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju udruženja građana koja su upisana u registar udruženja najkasnije do dana objavljivanja javnog natječaja i kojima je osnivačkim aktom i/ili statutom zaštita okoliša definirana kao područje ostvarivanja ciljeva, a koja imaju sjedište na teritoriju Grada Subotice i djeluju na tom području (u daljem tekstu: Udruženja).

III. Sredstva se dodjeljuju za financiranje ili sufinanciranje projektnih aktivnosti udruženja građana iz sljedećih područja:

1. Unaprjeđenje kvalitete zraka (promoviranje redovnog održavanja individualnih ložišta, smanjenje upotrebe čvrstih goriva za grijanje, promoviranje poboljšanja energetske efikasnosti kuća i prelaska na korištenje čistijih izvora energije, promoviranje smanjenja upotrebe individualnih vozila, poticanje korištenja biciklističkog prometa i drugih vidova urbane mobilnosti, edukativne aktivnosti i kampanje s ciljem sprječavanja spaljivanja žetvenih ostataka, spaljivanja otpada i dr.);

2. Unaprjeđenje sustava upravljanja otpadom (edukativne aktivnosti i kampanje s ciljem sprječavanja nepropisnog postupanja s otpadom i nastajanja divljih deponija, aktivnosti na unaprjeđenju selektivnog sakupljanja otpada, s naglaskom na smanjenje udjela organskog otpada iz kućanstava – poticanje kompostiranja u kućanstvima);

3. Promoviranje prirodnih vrijednosti i očuvanja biološke raznovrsnosti Subotice i njene okoline;

4. Jačanje svijesti o klimatskim promjenama i prilagođavanju na izmijenjene klimatske uvjete;

5. Ostale aktivnosti na jačanju svijesti iz područja zaštite okoliša (obilježavanje značajnih datuma, organizacija manifestacija i sl.).

IV. Maksimalni iznos koji će biti dodjeljivan po udruženju je 150.000 dinara (slovima: sto pedeset tisuća dinara).

V. Udruženje, kao nositelj, može konkurirati s najviše jednim projektom.

VI. Natječajnu dokumentaciju čine:

1. Obrazac prijave na natječaj (obrazac UG-2024 popunjen pomoću računala, tiskan i potpisan, koji se, zajedno s uputama može preuzeti na adresi https://subotica.ls.gov.rs/cat_doc/konkursi-i-oglas/;

2. Ukoliko je za izvođenje projekta potrebno učešće ili sufinanciranje iz drugih izvora, uz prijavu na natječaj prilaže se i potvrda (izjava) tih subjekata da prihvaćaju učešće u realizaciji projekta, ili izjava zastupnika udruženja kojom se garantira financiranje od strane drugog donatora, uz presliku ugovora ili nekog drugog validnog dokumenta;

3. Ukoliko su za izvođenje projekta potrebne suglasnosti ili dozvole (u skladu s važećim propisima), iste je potrebno unaprijed pribaviti i priložiti uz natječajnu dokumentaciju; za projekte koji se realiziraju na zaštićenom području, uz prijavu se obavezno prilažu prethodno pribavljeni uvjeti zaštite prirode i suglasnost upravljača zaštićenog područja;

4. Prilozi i drugi materijali u vezi s predloženim projektom (nacrti publikacija i edukativnih materijala i dr.).

VII. Prispjele prijave će razmatrati Komisija za vrednovanje i rangiranje prijave i evaluaciju realiziranih aktivnosti po Natječaju (u daljem tekstu: Komisija).

Komisija ima predsjednika i četiri člana i imenuje je gradonačelnik. Komisija pregleda prispjele prijave, utvrđuje ispunjenost uvjeta natječaja, ocjenjuje prijave i utvrđuje listu vrednovanja i rangiranja. Lista vrednovanja i rangiranja se objavljuje na internetskim stranicama Grada Subotice na adresi: https://subotica.ls.gov.rs/cat_doc/konkursi-i-oglas/ nakon čega sudionici natječaja u roku od 3 dana imaju pravo uvida u podnesene prijave i priloženu dokumentaciju, kao i pravo prigovora u roku od osam dana od dana njenog objavljivanja.

VIII. Prilikom ocjenjivanja prispjelih prijava Komisija će vrednovati sljedeće:

- * razrađenost projekta i usklađenost aktivnosti s ciljevima projekta (0-20 poena);
- * značaj predloženog projekta za lokalnu zajednicu i usklađenost sa strateškim dokumentima (0- 20 poena);
- * originalnost, inovativnost i kreativnost u pristupu širenja znanja i rješavanja problema iz područja zaštite okoliša i animiranju ciljnih grupa (0-20 poena);
- * kapacitet udruženja (broj sudionika u projektu, struktura projektnog tima, ranije realizirani projekti) (0-20 poena);
- * dugoročni utjecaj i održivost nakon završetka financijske podrške (0-20 poena).

Kod projekata koji podrazumijevaju izradu tiskanih publikacija prednost će imati oni kod kojih je materijal predviđen za tiskanje unaprijed pripremljen i priložen uz natječajnu dokumentaciju (u završnoj ili nekoj od završnih faza u kojoj se jasno može vidjeti sadržaj i forma buduće publikacije).

Komisija će odbaciti prijavu ukoliko je nepotpuna, neblagovremena ili nečitka.

Komisija će odbiti prijavu ukoliko:

- * aktivnosti iz projekta nisu u skladu s propisima i dokumentima javnih politika (strategije i akcijski planovi) na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou;
- * je projekt nedovoljno razrađen tako da se iz prijave ne može nedvosmisleno utvrditi vrijeme i mjesto realizacije projekta, predviđeni slijed aktivnosti, ciljna grupa, načini širenja znanja i poruke koje se projektom prenose;
- * su za izvođenje projekta potrebne suglasnosti i dozvole, a one nisu priložene uz prijavu projekta.

IX. Odluku o izboru programa kao i dodjeli sredstava po natječaju donosi gradonačelnik na osnovu prijedloga Komisije, u roku od najviše 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prigovora. Odluka se objavljuje na službenoj internet-skoj stranici Grada, na adresi: https://subotica.ls.gov.rs/cat_doc/konkursi-i-oglas/

Međusobna prava i obveze, uključujući dinamiku isplate, načine i rokove izvještavanja između Grada Subotice i korisnika sredstava, regulirat će se posebnim ugovorom s pojedinačnim korisnicima.

Nakon realizacije projekta udruženja su u obvezi priložiti detaljan narativni izvještaj o realizaciji aktivnosti i financijski izvještaj o namjenskom korištenju sredstava, uz priložene dokaze u vidu validne računovodstvene dokumentacije, kojom se dokazuje namjensko korištenje sredstava, u skladu s financijskim planom projekta navedenim u natječajnoj prijavi.

Po realizaciji projektnih aktivnosti Komisija će izvršiti evaluaciju i, u slučaju da utvrdi da su sredstva nenamjenski potrošena, predložiti pokretanje zahtjeva za povrat sredstava.

Rok za predaju natječajne dokumentacije je 13. 5. 2024. godine do 14 sati. Prijave koje ne budu zaprimljene do tog roka smatrat će se neblagovremenim i neće biti razmatrane. Rok za objavljivanje liste vrednovanja i rangiranja koju sačinjava Komisija je 5. 6. 2024. godine. Uvid u podnijete prijave bit će omogućen sudionicima natječaja do 10. 6. 2024. godine (radnim danom od 8 do 14 sati u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj, Gradska kuća, soba 128). Rok za podnošenje prigovora je do 14. 6. 2024. godine. Rok za realizaciju projektnih aktivnosti je do 1. 12. 2024. godine. Rok za podnošenje narativnog i financijskog izvještaja je najkasnije do 15. 12. 2024. godine.

X. Prijave za Natječaj se podnose u zatvorenoj omotnici s naznakom: »Prijava na natječaj UG2024 – NE OTVARATI«; Grad Subotica; Gradska uprava; Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša; Subotica, Trg slobode 1. Mogu se dostaviti poštom ili osobno – na šalteru Uslužnog centra Gradske uprave Subotica, Trg slobode 1. Natječajna dokumentacija se ne vraća.

Dodatne informacije u vezi s Natječajem mogu se dobiti telefonom na br. 024/626-973.

Gradonačelnik, Stevan Bakić

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/2009) objavljuje

OBAVIJEST

o donijetom rješenju o nepristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša dana 15. 4. 2024. godine donijelo je rješenje o nepristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta Rekonstrukcija ukrižnog mjesta izgradnjom kružnog raskrižja na križanju državne ceste IIA 121 i pristupne prometnice bočnoj naplatnoj stanici Morović državne ceste A3 na km 21+462,00 na kat. parcelama broj 3378/3, 3402, 4044/6, 3332/3, 3400, 3343/3, 3333/2, 3340/2 i 3332/2 K. O. Adaševci, nositelja projekta JP »Putevi Srbije«, Bulevar kralja Aleksandra br. 282, Beograd.

Rješenje o nepristupanju izradi Studije o procjeni utjecaja na okoliš za predmetni projekt može se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46).

Zainteresirana javnost može izjaviti žalbu na donijeto rješenje u roku od 15 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

REZULTATI NATJEČAJA HOSANAFESTA 2024.

U nedjelju 6. listopada 2024. godine, održat će se *Festival hrvatskih duhovnih pjesama – HosanaFest* u Subotici, pod sloganom *Uzroče naše radosti*. Na naš natječaj je pristiglo 22. skladbe, a pjesme koje su izborile pravo sudjelovanja na ovogodišnjem festivalu (poredane abecednim redom naslova pjesme) su:

01. Dođi Gospode
02. Eden
03. Evo me
04. In Te, Domine, speravi
05. Ljubav, to si Ti
06. Moj oslonac
07. Pogledaj u Nebo
08. Pogledaj u srce svoje
09. Postojiš
10. Povedi me
11. Slavim Te
12. Snaga ljubavi
13. Škrinja ljubavi
14. Virujem uvijek u Tebe
15. Više nisam sama

Čestitamo!

Izvođači, čije su skladbe uvrštene u program Festivala, trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu dostaviti na mail hosanafest@yahoo.com Organizacijskom Odboru najkasnije do 20. lipnja 2024. u trajanju od najviše četiri minute. Zahvaljujemo svima koji su se odazvali prijaviti pjesmu na natječaj *HosanaFesta 2024*.

Organizacijski odbor

Uskrsni koncert u Maloj crkvi

Župni zbor Uskrsnuća Isusova i Komorni sastav *Sonus* priređuju Uskrsni koncert u nedjelju, 21. travnja, s početkom u 19 sati, u crkvi Uskrsnuća Isusova u Subotici. Ulaz je slobodan.

Svetkovina sv. Jurja

Svečano euharistijsko slavlje na svetkovinu sv. Jurja, mučenika 24. travnja bit će u istoimenoj župnoj crkvi u Subotici. Misno slavlje u 18 sati predvodi vlč. **Vinkov Cvijin.**

Natječaj za upis studenata Teološko- katehetskog instituta

Rektor Teološko-katehetskog instituta Subotičke biskupije raspisao je natječaj za upis studenata na studije na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije u akademskoj 2024./2025. godini.

Studij traje četiri godine i na razini je visoke stručne spreme. Predavanja i seminari se održavaju vikendima (subotama i nedjeljama) u Subotici u Pastoralnom centru Augustinianum, a po završetku studija stječe se stručni naziv diplomiranog katehete. Na natječaj se mogu kandidirati kandidati koji imaju četverogodišnju srednju školu ili više od toga, a prijave se primaju do 31. kolovoza 2024. godine.

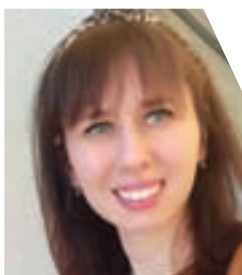
Prijave s dokumentacijom slati na sljedeću adresu:

TEOLOŠKO-KATEHETSKI INSTITUT
24000 Subotica

Trg Svete Terezije 3

E-mail: ordinariatus.subisk@gmail.com

Više o ovome možete čitati na <http://catholic-su.rs/>

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Crkva četvrtu vazmenu nedjelju obilježava kao nedjelju Dobrog pastira. Krist je sam za sebe rekao da je pastir dobri i puno toga poručio ovom jednostavnom slikom, koja je bila bliska narodu njegova vremena, ali je i mi, iako mnogi nisu nikada vidjeli pastira, jako dobro razumijemo.

Pastir i najamnik

U uskrsnom vremenu, dok smo još pod snažnim dojmovima Isusova uskrsnuća, nakon strašne muke koju je za nas podnio, a koja nas uvijek iznova potresa, Crkva u nedjelji Dobrog pastira čita ulomak iz Ivanova evanđelja u kojem Isus za sebe kaže: »Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce. Najamnik – koji nije pastir i nije vlasnik ovaca – kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i razgoni: najamnik je i nije mu do ovaca« (Iv 10,11-12). On je onaj koji za svoje stado odlazi u smrt. Nisu to samo prazne riječi, velika obećanja, kakva ljudi olako daju. To je istina koja se ostvarila. Zaista je za svoje ovce položio svoj život. Nije morao umrijeti, nije morao dopustiti da ga ljudi ponižavaju, muče i na kraju osude na smrt na križu. No, njegova ljubav i dobrotu u to su ga odvele, jer je želio spasiti svoje, nije htio dopustiti da nijedan čovjek propadne.

Isus spominje i najamnika koji bježi kada vidi vuka. On je onaj koji radi za plaću, ne želi se izlagati za stado, tu je samo jer mu je važna zarada. Kada dođe opasnost, važno mu je jedino spasiti sebe. Mnogo je ponuda ovoga svijeta, mnogo je onih koji su poput najamnika. Različiti ih motivi pokreću da oko sebe okupljaju ljude. U svijetu je mnogo toga što ljude privlači, a da to nije Dobri pastir. Mnogo je ponuda koje nisu spasenjske, mnogo lijepljenih obećanja, koja odvođe u krivom smjeru. A kada nastupi opasnost, čovjek ostaje sam, sve se rasprši, kao kad pobjegne najamnik.

Isus dobri pastir

»Ja sam pastir dobri i poznajem svoje i mene poznaju moje« (Iv 10,14), kaže Isus. Ovce njegove poznaju njegov glas, neće nikada otići za drugim. Onaj tko je Isusov s njim je povezan tako te zna što je lažna ponuda ovoga svijeta, koja ga udaljava od spasenja. Onaj tko se udaljio od Isusa ne čuje dobro njegov glas, pa mu se drugi glasovi mogu učiniti poput njegovog. Zato je važno biti uvijek uz Krista, biti u njegovom ovčinjaku, jer je to jedino sigurno mjesto, čak i kada nam se čini da nije. To je jedino mjesto koje ima vrata otvorena k spasenju. Zato Isusa treba potražiti u molitvi, u sakramentima, u Svetom pismu, u svom srcu. Tu je i zove, kao pravi pastir, traži ovce svoje izgubljene. Ako želimo biti pronađeni, on će nas i naći.

Naši pastiri

Ovo je i nedjelja molitve za duhovna zvanja. Isus nam je ostavio i pastire ovdje na zemlji, one koji u njegovo ime brinu o njegovom stadu, papu, biskupe i svećenike. Ova nedjelja nas podsjeća da trebamo moliti za njih, jer njihova služba nije laka. Oni su tu da nas usmjeravaju na pravi, Kristov, put, da paze da s toga puta ne od lutamo, da nam Krista učine bližim, kad nam se čini da nam je daleko. No, i njima za to treba snage, one duhovne, i njima treba podrška i naša suradnja. Njima najviše treba naša molitva da ustraju u svome zvanju, da služe Kristu onako kako ih je on zadužio, da obavljaju svoju službu revno te nas tako sve usmjeravaju putem spasenja.

Trebamo moliti i za nova duhovna zvanja. Ne možemo bez pastira na zemlji, ne možemo bez svećenika i redovnika, a svijet je takav da se mladima teško ohrabriti poći putem duhovnog zvanja, iako imaju poziv. Zato nas ova nedjelja podsjeća da neprestano molimo za naše pastire, sadašnje i buduće.

Kemijska industrija *Zorka Holding* u Subotici

Zorkaši ponosni i dalje na svoju tvornicu

Ovdje je ujutru u 6 sati dolazilo dvije kompozicije vlaka sa sirovinama, a u 18 sati je dvije kompozicije izlazilo s gotovim proizvodima. Tu je godišnje bila proizvodnja 500.000 tona. Ovdje je u najboljim godinama bilo uposleno 1.700 radnika i 500 pripravnika plus radnici u Azotari i Slavici

Kemijska industrija *Zorka Holding* u Subotici bila je jedna od najstarijih kemijskih tvornica ne samo u Jugoslaviji već i u jugoistočnom dijelu Europe. Tvornica je osnovana 1904. pod nazivom *Klotild* da bi poslije Prvog svjetskog rata promijenila ime u *Zorka*. Pogoni su zatvoreni 2006. uslijed tranzicije, kada je 600 ljudi ostalo bez posla. Bila je jedan od najvećih proizvođača umjetnih gnojiva, tehničkih kemikalija i sredstava za zaštitu bilja u zemlji. U njezino najbolje doba, od 1970. do 1985., zapošljavala je preko 2.000 ljudi i proizvodila 500.000 tona umjetnog gnojiva godišnje.

Od ovoga industrijskog kompleksa koji se prostirao na 17 jutara zemlje nije ostalo gotovo ništa. Prostor je sada

u vlasništvu Grada, zarastao u travu i zaboravljen gotovo od svih.

Ipak, njezini radnici, *zorkaši*, od kojih su mnogi proveli dobar dio svojega radnog veka ovdje, *Zorku* ne zaboravljaju. Prvi put nakon zatvaranja okupili su se protekloga tjedna, 15. travnja (dan otvaranja tvornice) kako bi se prisjetili rada u ovome gigantu te podsjetili subotičku javnost na značaj i ugled koji je *Zorka* imala. Njih 50-ak okupilo se kod glavnog ulaza u nekadašnju tvornicu te sa sjetom gledala u opustjeli prostor. Kažu, pored pogona za proizvodnju imali su kino dvoranu, knjižnicu, dvoranu za kuglanje, čak i bazen nekoliko godina.

U službi poljoprivrede

»Od 1904. sve do kraja ovi ljudi su činili *Zorku*. Oni su stvarali, oni su nosili, oni su bili motor.

Uvozili smo tehnologiju iz Francuske, Nizozemske, Njemačke... Naši inženjeri, livci, bravari, električari sve su svladali kako i što napraviti. Ovdje smo se okupili kako bismo poručili da Srbija danas nema umjetnog gnojiva. Nešto ima u Pančevu, nešto u Šapcu, ali ako želimo biti samostalni i neutralni, trebamo imati svoju industriju i proizvodnju«, rekao je **Zorkaš Miklós Olajos Nagy** iz Udruženja građana *Solidarnost*.

Skinuvši kapu na kojoj je logo *Zorke*, objasnio je njegovo značenje: »Ovo je jedan kemijski znak, zove se re-torta i okolo je žito. Od početka do kraja, *Klotild* i poslije *Zorka* osnovani su u službi poljoprivrede.«

Nekadašnji radnik *Zorke* istaknuo je i veliki značaj ove tvornice u ono vrijeme te stručnost njezinih radnika među kojima, kako je rekao, još uvijek nisu svi u mirovini i mogu doprinijeti svojim znanjem.

»*Zorka* je pomagala razvoj Subotice, razvoj Krka gdje je bilo naše odmaralište, izgradnju luke u Koprju, u Splitu, u Baru. *Zorka* je dala doprinos razvoju čitave privrede i industrije bivše Jugoslavije i to su činili ovi ljudi i na njih i danas Subotica i Srbija mogu računati«, rekao je Olajos Nagy.

»Ovdje je ujutru u 6 sati dolazilo dvije kompozicije vlaka sa sirovinama, a u 18 sati je dvije kompozicije izlazilo s gotovim proizvodima. Tu je godišnje bila proizvodnja 500.000 tona. Ovdje je u najboljim godinama bilo uposleno 1.700 radnika i 500 pripravnika plus radnici u *Azotari* i *Slavici*, koje je

osnovala *Zorka*«, poručio je Olajos Nagy i dodao: »*Zorka* nam je u srcu i mislima«.

Priča on kako je početkom 90-ih proizvodnja počela »kašljati« te bi radnici radili mjesec dana pa dva mjeseca bili kod kuće.

Olajos Nagy posebno je naglasio kako se često isticao loš utjecaj tvornice na okoliš, ali da su, prema njegovim riječima, te tvrdnje bile neosnovane jer se u zaštitu okoliša, kako je rekao, svake godine puno ulagalo i u *Zorki* su radile posebne službe kako bi se svake godine smanjivalo zagađenje.

»*Zorka* nije ugašena zbog ekologije kao što pričaju već je to bio državni projekt privatizacije; neću o tome pričati«, rekao je Olajos Nagy koji je 37 godina radio u ovoj tvornici.

Biti zorkaš, na ponos

Cijeli radni vijek, punih 40 godina u *Zorki* je radio **Antal Fodor**. Kaže kako je raditi u *Zorki* bilo na ponos i da mu je veoma žao što je tvornica ugašena.

»Od djetinjstva sam želio raditi ovdje, biti *zorkaš*. Po zanatu sam moler i farbar i radio sam na održavanju. Bio je ponos u *Zorki* raditi. Prigodom uzimanja kredita, kad si rekao da radiš u kemijskoj industriji *Zorka* Subotica išlo je bez doprinosa, bez doplate i bez žiranata«, kaže Fodor i dodaje da ni danas ne može shvatiti da je jedna industrija kao što je bila *Zorka* ugašena.

»To je jedna bol velika, kao kad netko izgubi nekoga. Ja sam izgubio kemijsku industriju *Zorku*.

Ovdje sam rođen, ovdje živim i vjerujte mi i kad se radilo, kad sam vidio da se iz dimnjaka dimi, to je značilo da imamo proizvodnju i onda sam bio ponosan.«

J. D. B.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Nastavak digitalizacije raritete zavičajne građe

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata kontinuirano radi na digitalizaciji monografskih publikacija i periodike od iznimnog značaja za proučavanje kulturne povijesti Hrvata u Srbiji.

Zavod je u ožujku digitalizirao desetak vrijednih i rariteta izdanja objavljenih koncem 19. i početkom 20. stoljeća među kojima se nalaze djela **Petra Pekića**, **Pavla Kulundžića**, **Ambrozija Šarčevića**, **Mare Malagurski Đorđević**, ali i nagrađivanog suvremenog književnika **Petka Vojnića Purčara**. Spomenimo kako se mogu čitati *Ezopčice: priče za katoličku mladež* iz 1928. godine, koje je priredio i uredio **I. P. Jablanović**, što je pseudonim iza kog stoji **Ive Prčić** stariji.

Od ožujka 2024. godine dostupno je i sljedećih četrnaest naslova na poddomeini Digitalizirana baština – knjige:

Ambrus Sarcsevis, *Elemi népiskolai magyar-bunyevecz-sokacz szótár : a bunyevecz-sokacz ajkuak népiskoláiban, a tanítóknak magyar nyelven vezetett tanítása és a növendékek alapos tanulása megkönyvitésére* / irta és kiadta Sarcsevis Ambrus, 1893.

Pavao Kulundžić, *Dvie nauke : našega gospodina Isusa Krista : na svitlu slobodnog razmatranja*, 1908.

Ezopčice : priče za kat. mladež / [pribrao i uredio I. P. Jablanović], 1928.

Ive Prčić, *Sveta noć i druge legende o malom Isusu*, 1927.

Mara Malagurski Đorđević, *Bunjevački običaji u slikama : (Materice, Badnje večer, Prelje, Rakijare, Polivači, Kraljice, Svatovi)*, 1927.

Petar Pekić, *Car Jovan : epska pesma u deset pevanja*, 1927.

Petar Pekić, *Rasprava o smrtnoj kazni*, 1928.

Petar Pekić, *Spomenica pohoda Bunjevaca u svoju staru postojbinu*, 1933.

Petar Pekić, *Biserje i drago kamenje* : [pjesme], 1935.

Zbornik radova sa znanstvenog savjetovanja o Albi Vidakoviću / [glavni i odgovorni urednik Anđelka Milanović], 1975.

Petko Vojnić Purčar, *Odlazak Pauline Plavšić* : roman, 1985.

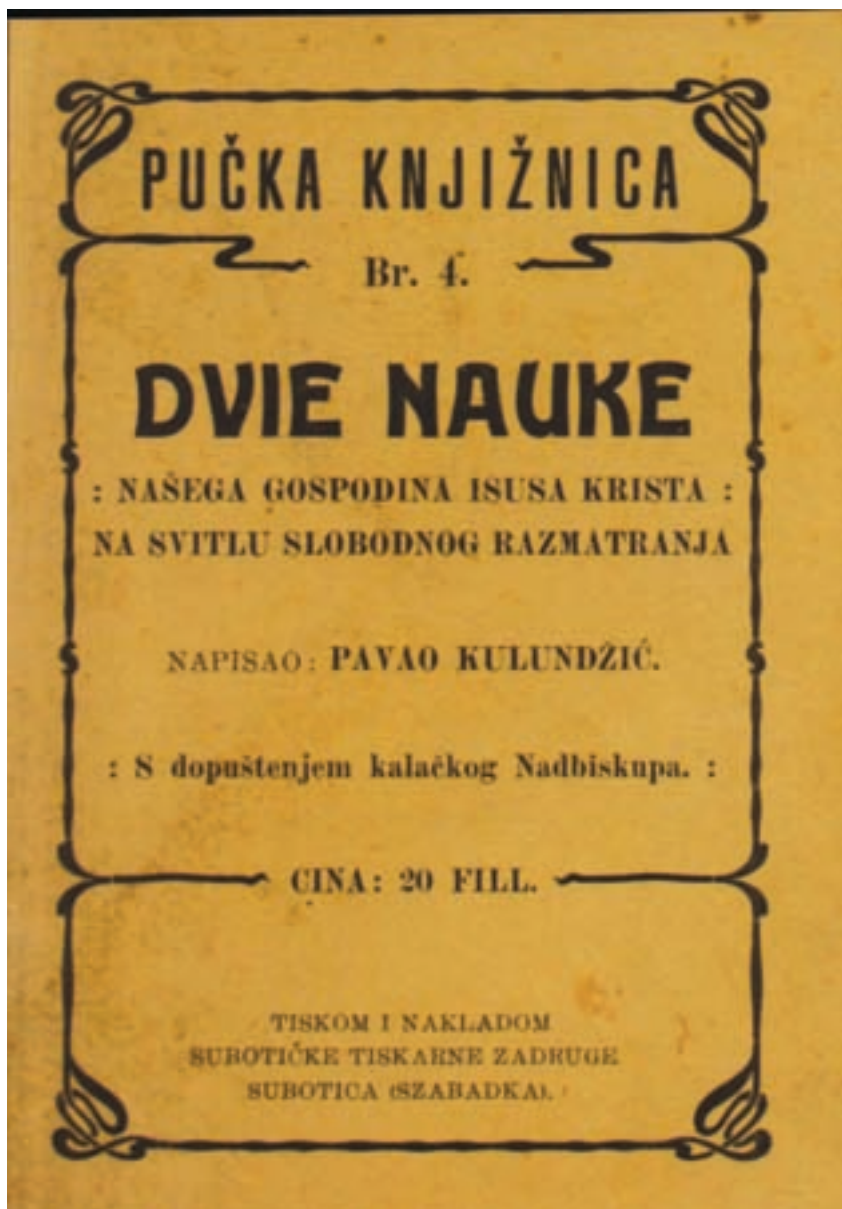
Petko Vojnić Purčar, *Sol u vjetru*, 1985.

Petko Vojnić Purčar, *Kraćenje života : pet drama*, 1985.

Petko Vojnić Purčar, *Očas usprkos* : pjesme, 2006.

Projekt digitalizacije odvija se uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

ZKVH

Nagradni natječaj ZKVH-a

Nematerijalna kulturna baština u filmovima

Muška bunjevačka nošnja

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata raspisao je krajem prošle godine nagradni natječaj za učenike osnovnih i srednjih škola pod nazivom *Snimi kratki film mobitelom o nematerijalnoj kulturnoj baštini i osvoji pametni telefon*. Natječaj je bio otvoren do 7. travnja, a autorima najboljih filmova nagrade su uručene 11. travnja na svečanoj akademiji u povodu 15 godina rada ZKVH-a.

Povjerenstvo u sastavu novinar i snimatelj **Josip Stantić** – predsjednik te članovi etnologinja **Senka Davčik**, novinarka **Jelena Dulić Bako** i snimatelj **Srđan Simijanović**, pregledali su kratke filmove snimljene mobitelom o nematerijalnoj kulturnoj baštini Hrvata u Srbiji pristigle i izabrali najbolje.

Za najbolji kratki film novim mobitelom nagrađen je **Fabijan Dulić** iz Tavankuta za film pod nazivom *Muška bunjevačka nošnja*. Specijalnu pohvalu dobio je **Martin Vukov** iz Subotice za kratki film *Čuvari Božjeg groba*.

Čuvari Božjeg groba

Posebne pohvale i nagrade dobili su **Klara Sabo** iz Plavne za film *Badnjak Hrvata u Plavni*, **Ivan Penavin** iz Bača za film *Moj drevni Bač* te **Ana Saboci** iz Srijemske Mitrovice za film *Čuvari Božjeg groba*.

Nagrađeni su i **Katarina Vojnić** iz Subotice za film *Uskrs u mom kraju*, **Ivona Sabo** iz Vajske za film *Uskrsni običaji u Vajskoj* i **Barbara Dulić** iz Đurđina za film *Polivači u Đurđinu*.

Zadatak je bio snimiti mobitelom neki od elemenata nematerijalne kulturne baštine, u formi kratkog filma ili reel-sa u trajanju do minute ili minute i pol, a autori su mogli osvojiti glavnu nagradu – mobitel ili neku od drugih vrijednih nagrada među kojima su slušalice, zvučnici i slično.

Kviz za poticanje čitanja

Čitanjem do zvijezda

Županijsko natjecanje kviza za poticanje čitanja *Čitanjem do zvijezda* za učenike viših razreda osnovne škole koji su u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku održano je 10. travnja u Hrvatskom domu – Matici.

Na natjecanju su sudjelovali učenici iz tri osnovne škole: *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, te *Vladimir Nazor* iz Đurđina i to u dvije kategorije – testu znanja i kreativnom uratku – plakatu.

Ovogodišnja tema koja je okupila mlade ljubitelje knjige nosi naziv *Čitam, mislim, razgovaram...*, a sve to su postigli zahvaljujući, kako su sami rekli, sjajnim knjigama: *Moja baka je zmaj* **Melite Rundek**, *Zeleni pas* **Nade Mihalčić** i *Eva, mala žena* **Vlaste Golub**.

Da su u tome uspjeli svjedoče i rezultati kviza i kreativnog uratka. Na prvo mjesto plasirala se ekipa iz OŠ *Ivan Milutinović* koju čine: **Magdalena Suknović**, **Borna Dulić** i **Marija Kujundžić**. Ne samo da su dobili prvu nagrade nego će oni, sa **Sarom Dulić** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, koja je u kategoriji kreativni uradak – plakat zauzela prvo mjesto, 10. svibnja putovati u Čakovec, na završnu, državnu razinu kviza.

U ovogodišnjem kvizu II. mjesto pripalo je učenicama OŠ *Matko Vuković*, i to **Martini Tikvicki**, **Olji Mataija** i **Ines Vojnić**. Na III. mjestu našle su učenice OŠ *Matko*

Vuković **Petra Ivković Ivandekić**, **Hana Sič** i **Antonija Kujundžić**, a IV. mjesto iz iste škole ponijeli su »neki novi klinici« **Emanuela Vukmanov Šimokov**, **David Tikvicki** i **Matea Cvijanov**. Tako su V. mjesto zauzele **Lucija Kapčić**, **Josipa Ivanković Radak** i **Leona Vukmanov Šimokov** iz OŠ *Ivan Milutinović*.

Kada je u pitanju kreativni uradak – plakat, uz spomenutu Saru, II. mjesto pripalo je **Roki Piukoviću**, a III. mjesto **Katarini Vukadinović** koji su učenici OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice.

Pobjednici nisu skrivali svoje zadovoljstvo, a i oni drugonagrađeni, jer su zapravo darove dobili svi sudionici, a iskustvo koje su stekli čitajući i rješavajući kviz im nitko ne može uzeti.

»Drago mi je da sam mogao sudjelovati u ovome kvizu. Pročitao sam sve tri knjige i meni je najbolja od njih *Eva, mala žena*, preporučujem je svima. Razni osjećaji su me pratili tijekom čitanja knjiga, ali i sada na natjecanju jer je test bio dosta težak, no snašli smo se«, priča Borna Dulić, član pobjedničke ekipe.

Ovoj ekipi pripadaju još i Marija Kujundžić i Magdalena Suknović.

»Ovo mi je bio prvi puta da sudjelujem. Dok sam čitala knjigu, sve sam zapisivala i sada sam se samo podsje-

tila, pa ne mogu reći da je test bio težak. Moj favorit od ove tri knjige je *Zeleni pas*», kaže Marija, a Magdalena se nadovezuje: »Inače volim čitati, ali ove knjige su bile baš zanimljive, osobito *Eva, mala žena*. Na testu se tražilo dosta detalja, ali bilo je zanimljivo sudjelovati, a uz sve to imali smo i priliku za druženje, kao što ćemo imati i u Čakovcu».

S njima na druženje i predstavljanje svog uratka ići će i Sara Dulić, i to četvrti put zaredom.

»Eto, ponovno sam osvojila prvo mjesto. Mentorica mi je bila nastavnica hrvatskog jezika **Monika Ivanović**, a i sada već znam što se traži, što se vrednuje, pa sam tako i ovoga puta uspjela«, priča Sara.

Kviz u Hrvatskoj organizira Hrvatsko društvo knjižničara Međimurske županije, a u Subotici ga provodi Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*, dok je koordinatorica kviza knjižničarka savjetnica **Bernadica Ivanković**. Broj sudionika ovog natjecanja, kako je rekla koordinatorica, jednak je kao i prethodnih godina, jer su tu najbolje ekipe sa školskih natjecanja, a ono što je novo jesu »nove generacije«.

»Kvaliteta kviza je na istoj razini kao i ranijih godina, a ono što nam je drago jeste da su se u ovaj kviz uključile i nove generacije. Oni su puni volje i elana, i to je odličan početak. Jednoga dana, sigurna sam, oni će izrasti u prave čitatelji i knjigoljupce, koji razumiju i znaju što čitaju. A najbolji i ovoga puta – zna se, idu u Čakovce«, poručila je Ivanković.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Mateo Buza**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – 1. a razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam

VOLIM: ići k baki i igrati se vani

NE VOLIM: kad me uznemirava mlađi brat

U SLOBODNO VRIJEME: volim gledati filmove

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: majstor za izgradnju kuća

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

GRAD SUBOTICA GRADSKA UPRAVA TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23)

o g l a š a v a RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE PLANA GENERALNE REGULACIJE ZA NASELJE GORNJI TAVANKUT

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 8/2024.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 22. travnja do 13. svibnja 2024. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204., a može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 22. travnja do 13. svibnja 2024. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 20. 4. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišća emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Proljetni raspust po mjeri

Prva doza mora (II. dio)

Nisam sigurna je li ideja nastala prije ovog putovanja ili tijekom, ali stvari stoje tako da bih na more mogla putovati u proljeće i jesen, a ljeti lutati Somborom i okolicom ili planinama. Kako je moguće da se čovjek može tako promijeniti? Mislila sam da ništa ne može zamijeniti ljetno sunčanje na jadranskoj obali, a sada ovako razmišljam. Naravno, to ne mijenja moju veliku želju za životom uz more i ništa ne može poljuljati njegov tron u mom životu, ali lijepo je šetati morskim stazama i okolicom kada temperature nisu previsoke, a morske plaže tako bliske, pristupačne i lijepe kad nisu krcate turistima. Istina je da more u proljeće nije baš toplo za kupanje, ali meni ne smeta hladna voda ako je vani toplo.

Naravno, ako nešto iskrsne, ići ću ja na more na ljeto, takve ponude ne odbijam, ali za sada mi se misli vrte u ovom smjeru.

Zaljubljena u Krk

Ne znam iz kojih razloga, ali Krk i ja se dosad nismo srela. Čak sam posljednje dvije godine ljetovala kraj Krka, u Novom Vinodolskom, a nisam stigla ni kročiti. Uglavnom, dogodilo se konačno i vjerujem da će se dogoditi još puno puta.

Kad je pala odluka da ćemo ipak imati smještaj u Crikvenici, znala sam da ćemo barem jednom otići na Krk. Tako je i bilo. Krenuli smo bez nekog velikog plana prema gradu Krku. Vrijeme nam prvih par dana nije išlo na ruku i imali smo priliku provesti neko vrijeme u oblaku pijeska koji je stigao iz Sahare. Nasuprot pijesku, uspjeli smo se zaljubiti u Krk i cijeli otok. Nakon lagane šetnje po Krku, odlučili smo nastaviti obilazak u Baškoj. Iako je bio siv dan, uspjeli smo vidjeti tirkizno plavetnilo bašćanske plaže. Vrlo brzo smo zaključili da nam se

ne žuri s ovim mjestom i uz kavu smo donijeli odluku da odavde možemo na Mjesec.

Plato Mjeseca

Mjesečev plato ili plato Mjeseca prirodna je znamenitost otoka Krka. Ova visoravan na brdu iznad Baške podsjeća na mjesečevu površinu, nalazi se na 380 metara nadmorske visine. Do platoa se može doći turističkom stazom iz Baške. Staza je izgrađena i nije zahtjevnija, u početku prolazi kroz šumu, a na nekim dijelovima je potrebno proći kroz vrata koja se moraju zatvoriti za sobom kako ovce ne bi postale nestašne i odlutale. Vidici na Bašku ovdje su prekrasni i zaista će vam oduzeti dah. Tako da ispustite spontan i glasan uzdah.

Auto smo parkirali kod crkve sv. Ivana, gdje počinju markacije za stazu, ali svakako se može parkirati u gradu i prošetati i ovim dijelom. Staza je markirana i nema šanse da je promašite. I ne mogu se odlučiti što mi je bilo ljepše – pješčačenje kroz šumu, oni pogledi na Bašku ili čudan krajolik samog Mjeseca. Baš smo uživali. Kasnije sam pročitala da se na stazi može naći poskok ili crna udovica. Nismo ih vidjeli, ali vjerojatno će ovaj podatak nekome biti važan.

Ono po čemu je Mjesečev plato poznat su brojni suhozidi koji se protežu duž ove staze. Kamen je sastavni i neizostavni dio krajolika otoka. Najveći izazov onih koji su živjeli od zemlje bio je osloboditi je kako bi je priveli namjeni, a odvaljeni kamen korišten je za popratne sadržaje. Tako na Krku često prolazite pored grmova, pastirskih mrgara, bunara i mošuna.

Jednostavno imam potrebu potanko opisati događanja s ovog raspusta, a dobro se sjećam koliko nisam voljela takve zadatke kad sam išla u školu. Mijenjamo se kako vrijeme prolazi. Zato sad uživam u reportažama i dajem si slobodu u sljedećem broju pisati o šurlicama, i još malo ljubavi s Krka, izletu u Rovinj i na kraju posjetu Rijeci.

Gorana Koporan

Zara Stipčević, tenisačica

Voljela bih zaigrati na juniorskom Grand Slamu

Ovoga tjedna se na terenima TK-a *Spartak* u Subotici igra ITF tenisko natjecanje za tenisače i tenisačice do 18 godina starosti – J30 Subotica Open 2024. **Zara Stipčević** iz Zaprešića sudionica je glavnoga turnira na kojemu se bori za nove svjetske bodove, a predah između dva igračka dana iskoristili smo za kraći razgovor.

Kada si se počela aktivno baviti tenisom?

Tenis sam počela igrati sa šest godina u rodnom Zaprešiću, a moj prvi trener bio je **Petar Lacković**.

Ali i tvoja baka ima važnoga udjela u početku tvoje teniske priče.

Jeste. U biti, moj prvi kontakt s tenisom bilo je igranje s mojom bakom na ulici i mogu reći kako je ona »kriva« što sam zaljubljena ovaj sport.

I kako se potom razvijao tzv. dječji (početni) dio tvoje teniske karijere?

Bila sam prvakinja svoje regije (središnja Hrvatska) u konkurenciji do 10 godina i među osam najboljih u državi. Potom sam u svim kasnijim starosnim konkurencijama (12, 14, 16 godina) bila u TOP 10 u Hrvatskoj.

Na turniru u Subotici nastupaš na ITF turniru do 18 godina i na sjever Bačke si stigla s određenim brojem već osvojenih bodova s prijašnjih turnira. Koji su tvoji najbolji rezultati u ovoj starosnoj kategoriji svjetske konkurencije i gdje si sve igrala do sada?

Igrala sam na turnirima u nekoliko zemalja, primjerice Kuvajtu, Libanonu, Armeniji, Mađarskoj, Bosni i Hercegovini, Irskoj, a ovoga tjedna igram u Srbiji. Moj najveći dosadašnji rezultatski uspjeh je svakako finale singla u Kuvajtu i osvajanje naslova u igri parova.

Za sve postignute rezultate morala si formirati osobni igrački stil koji je zaslužan za brojne pobjede. Kakva je danas Zara na teniskom terenu?

Volim igrati napadački tenis, a u mojoj igri pretežito dominira forhand udarac. Nastojim tjerati svoje suparnice da

Trener

Već dvije godine radim pod stručnim nadzorom trenera Vedrana Ljubičića.

trče više od mene, jer u suprotnom onda sam ja ona koja to mora.

A što vidiš kao tvoj nedostatak koji bi trebala unaprijediti i poboljšati u bliskoj budućnosti?

Moju »glavu«, koja je često uzrok brojnih pogrešaka i pojedinih izgubljenih mečeva koje bih realno trebala dobiti. U narednom razdoblju nastojat ću intenzivno raditi na tome.

Tko je tvoj igrački uzor iz svijeta profesionalnog tenisa, a koja je tvoja najveća želja u juniorskom dijelu karijere?

Najviše volim **Rafaela Nadala** zbog njegove fanatične upornosti i snažne igre kojom je svojevremeno dominirao brojnim teniskim turnirima. Voljela bih imati barem dio njegove igračke snage koji bi mi pomogao da zaigram barem u kvalifikacijama za neki od juniorskih grand slamova. Iskreno se nadam kako ću narednih godinu ili dvije uspjeti ostvariti ovu svoju veliku tenisku želju. I naravno jednoga dana postati profesionalna tenisačica.

D. P.

RUKOMET

Hrvatska na jakom turniru u Oslu

U slobodnom terminu koji se otvorio u svibnju kada ostale reprezentacije igraju odigravanja za plasman na SP u Hrvatskoj, Danskoj i Norveškoj 2005. godine, Hrvatska će skupa s ostalim domaćinima i Argentinom odigrati pripremni turnir (Gjensidige kup) u Oslu. Izbornik **Dagur Sigurdsson** imat će priliku isprobati pojedine nove igrače na ovom, po imenima protivnika, izuzetno jakom natjecanju koje će se igrati od 9. do 12. srpnja u glavnom gradu Norveške.

POGLED S TRIBINA

Rijeka – Bayer

Pet kola prije kraja prvenstva Bundeslige, s nedostižnih šesnaest bodova prednosti, **Bayer Leverkusen** je i matematički osigurao prvi naslov prvaka u povijesti kluba. Najugodnije iznenađenje jedne od najjačih europskih liga dominiralo je gotovo cijelim šampionatom, a respektabilni niz od nepobjedivosti u više od četrdeset (43) utakmica u svim natjecanjima i dalje traje. Besprijeckorno vođeni trenerskom rukom fantastičnog Španjolca **Xabija Alonsa** (nekadašnji nogometaš **Liverpoola**, **Real Madrida** i **Bayerna**), **apotehari** su furioznim finišem sezone u kojoj su zabili čak 123 pogotka u prvenstvu, kupu i Ligi Europe, uspjeli, nakon 11 uzastopnih godina, skinuti **Bayern** s vrha Bundeslige. Trenutačno, nakon 29 odigranih prvenstvenih susreta u kojima je neporažen, **Bayer Leverkus**

sen ima 79 osvojenih bodova (25 pobjeda i 4 remija, uz gol razliku 74:19).

Nešto slično situaciji u Bundesligi moglo bi se dogoditi i u 1. HNL, u slučaju da **Rijeka** izdrži u borbi za naslov s **Dinamom**. Nakon 30 odigranih susreta (ostalo je još 6 prvenstvenih kola) vrh ljestvice suvereno drži momčad **Rijeke** s pet bodova prednosti nad višestrukim uzastopnim prvakom Hrvatske, koji istina ima i susret manje. U proljetnom dijelu prvenstva momčad pod vodstvom trenera **Željka Sopića** ima impresivan pobjednički niz (samo 1 poraz – **Dinamo** 0:1 u 93. minuti na Maksimiru) i praktično šampionski naslov u svojim rukama. Susret odluke igra se 5. svibnja na njihovoj Rujevici i ostanu li neporaženi mogli bi drugi puta u povijesti postati prvaci Prve hrvatske nogometne lige. U dosadašnjih 30 ligaških duela **Rijeka** je osvojila 68 bodova (21 pobjeda, 5 remija i 4 poraza, uz gol razliku 59:20).

D. P.

Umotvorine

- * Ako polako ideš – daleko stižeš.
- * Nekad je najbolje punjenje – isključivanje.
- * Poenta je da dišeš, ne da se gušiš.

Vicevi, šale...

Gdje ima da se kupi traka kad ti pukne film?

U autobusu:

- Imate li kartu?
- Nemam, a Vi?
- Nemam, ja sam konduktier.
- I ja sam vodoinstalater pa ipak moram plaćati vodu!

Pita me doktor jesam li gubio apetit. Rek'o – Doktore, svakakvih sam gubitaka imao u životu, ali taj me još nije pogodio.

Mudrolije

- * Kad umireš od žeđi kasno je razmišljati o kopanju bunara.
- * Samo dvije sile ujedinjuju ljude – strah i interes.
- * Različite su cijene flaše vode u prodavaonici, restoranu, kinu, zrakoplovu... Znači, jedina stvar koja joj mijenja vrijednost je lokacija. Kada osjetiš da ne vrijediš dovoljno, možda si samo na pogrešnom mjestu.

Vremeplov – iz naše arhive

S otvorenja ZKVH-a, 2009.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Kad kovač oštri brijač

Bili niki zabačeni salaši, pa kad dođe kraj nedilje, a za muškarce muka – moraju ić berberu čak u selo. Kad je vrime, onda još i ajd-ajd, al kad zapada kiša el snig, ta brada napolak izraste nanovo dok se ne vrate iz sela.

Bio u tim salašima niki krpo kovač, koji se u svaki zanat petljo samo da mu krste ne pucaju nad motikom. Vidi on da bi ljudi dobro platili i priplatili, samo da se ne moraju brijat čak u selu. I šta će on, već udarit i u berberski zanat. Malo otvorio oči kod berbera, kupio sav alat, pa se malo uputio na svojim čeljadima. Kad je vidio da je tako lake ruke da nikog nije priklo ni zaklo, a on razglasio da će subatom i nediljom brijat u kovačnici.

Izabro on vrime u jesen kad su putovi od kiša bili baš raskaljani, pa se salašari čudo obradovali novom berberu. Prve subate u kovačnici ni krknit. A kovač se fali:

– Ta jesam ja berber ko onaj u selu, a alat sam udesio da je za dvared bolji neg onog!

Nikom draže neg salašarima samo da je tako. Kovačka sapuna, kovač brije, al nikad ne oštri kad je alat udesio. Kako prvog obrijo, a taj platio pa sav radostan veli ljudima:

– Alaj smo srićni što smo jednog ovakog berbera zapatili!

Sidaju ljudi redom, ta sve žurkaju jedan drugog, a kako koji ustane i krene, veli drugima:

– Ljudi, baš smo srićni što smo jednog ovakog berbera zapatili.

Raduje se kovač, ta svakog bi brijo i dvared. Tako on nji prve subate obrijo, pa jedva čeka drugu. Lakše je s brijačom kriv zaradit neg s motikom el na nakovnju. Al kad došla druga subata, a u kovačnicu niko ne svraća. Već se i mrak vaćo kad prođe jedan komšija.

– Ej, kud bogdaš? – istrćo za njim kovač.

Onaj se niki ušvrćo, al na kraju kaže:

– Komšija, kad me pitaš neću ti lagat. Idem u selo, ko i svi drugi, da se obrijem.

Stala rić u kovaću kad je to ćuo. Al je tu i kovačka, pa ona zapita:

– Šta je to, komšija? Pa jeste l jel niste svi kazali da je srića što ste jednog ovakog berbera stekli?

– Jesmo, komšince – kaže onaj kad je već počo. – Jesmo rekli i jeste prava srića što smo stekli jednog, jel da je više, kako bi se od nji oteli?

Kad su ga pitali, ćovik kazo šta mu je na srcu. Dotle se i kovaću vratila rić, pa će on:

– Ta, komšija, ima l meni kake zamire? Ja sam brijanje dobro izućio ko i svaki zanat.

Onaj bi već išo, mrak je za petama, pa skruću divan:

– Nema zamire tvojoj ruki, al se svi ljudi tuže na tvoj brijač.

O, kad je kovač to ćuo, malo nije pao u nesvist tako se iznenadio.

– Mom brijaću zamire? Pa jeste l vi zgjavljeni? Valjda sam ja ćovik od alata! Ako ga onaj u selu proba posli oštrenja, valjda sam ga i ja probo.

– Pa? – zine onaj.

– Šta, pa? – razgoropadio se kovač. – Onaj u selu kad naoštri proba na dlaku. I šta radi? S brijačom jedva prisiće dlaku, pa vam je to dobro. A ja sam moj brijač tako naoštrio da sam posli oštrenja s njim prisiko dva klinca! I vama taki brijač nije dobar?

Prićao Blaško Bukvić, Mala Bosna

Bunjevačke narodne pripovitke, 1951.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Da ti prođe vrime

Marin osto potli Uskrsa pa se ima ko bavit sa mnom, on ne mari bit s didiom. Užinali, on će: »Ajte, dida, sa' j' već dužji dan, dok ne počne fodbal na televizije idemo malo do Dunava, vozat se čamcem i divanit se. Da nam prođe vrime«. Ni završio ni, ko radosnik žurim. Ni sili u čamac nismo redovno, a mene spalo na pamet: »E, viš, Marne, ka' sam ja bio taki ko ti bome ni bilo tako da si mogo i stigo it digod za dana, vozat se kad ti spadne na pamet, da ti prođe vrime«. »Kako mislite, dida?« Marin će. »Eto, da kažem, nisu se momci a ni druga čeljad mogli it vozat još priko nedilje. A osim čamaca, po koje bicigle i špeditera nisi imo ni š čim. Možda priko zime, al to j' onda drugojačije. Moglo se subotom i nediljom i to kad ni bilo posla. Išli vozat divojke, udvarat se na Dunav. I kad nisi imo posla pa si pito jel možeš digod it, oma su ti našli posla. Da ti zalud vrime ne prođe ako se u zo čas i nediljom ni imalo štagod radit. Ta na Dunav si priko nedilje išo pecat, uvatit ribe, da se ima šta jist a ni da ti prođe vrime. Fodbal smo tirali ko dica kad nam nisu štagod našli radit, a kasnije ko j' bio fodbalaš taj se nediljom išo šutovat. Mi što nismo bili fodbalaši išli smo gledat, navijat. Ako ti ope' nisu štagod našli. Ta televizije ni ni bilo, a ka' j' došla, nisi ju imo kad ni gledat. Naveče ako nisi bio umoran potli posla, gleda si šta j' novo kod nas i u svitu i potli šta bude. Ni se ni moglo dugo jel je sutra tribalo uranit pa it radit.« »De, de, dida, vidim da ste Vi mene počeli, što b' rekli modern, filozofirat od ovog modernog slobodnog vrimenta, kako sam ja reko da nam prođe vrime. Ni se to vala toliko prominjilo odonda. Lipo Vi to mene izdivante natenane.« Počnem ja objašnjavat: »Potli rata j' selo bilo siromaško. Sam su oni odviše stari, jel oni koji da prostiš nisu bili ni za šta mogli sidit na klupčice i raspredat o svačem, da im prođe vrime. Al i oni su ako su mogli štagod šuškali po kuće. Ovo kako si reko da nam prođe vrime baš i ni postojalo. Ni imalo kad postojat. Ko j' imo zemlje taj konjma oro, drljo, šparto. I rukom se kadtod sijalo, motikom išlo kopat, kosama kosilo žito, slama vozila kući, rukama brali kukuruži, kukuružnjak siko u kupe slago i sve to špediterima sa konjma kući se nosilo. Onda utovarivali u čardake jel nosili na tavan jel pravili gamare u zadnjem dvoru. Uvik se išlo u mobu. Ko j' moro, nadničario je, u Baranju se čak išlo. Bome, kadgod su nam bili kratki dani koliko j' posla bilo jel je falilo dana u godine. A da ti prođe vrime, tako štagod si sam mogo sanjat«. »E, dida, pa ni baš vala tako bilo. Pa vala j' i onda bilo vrimenta da se ne radi. Da si mogo štagod radit da ti prođe vrime?«, Marin će. »Ta još gorje, Marne, još gorje j' bilo. Ni dica često nisu često mogla dangubit, sigrat se jel štagod radit da im prođe vrime. I oni su bome od maloći morali svašta radit. Ope' ću na divojke, ta nisi mogo ni cure it gledt da ti prođe vrime. Imo si dane za igranku, svece i crkvu i prela di si je mogo vidit. Ta pola što su se uzeli ni za ruke se nisu uvatilli. Sve bilo već dogovorito. Kako gledanje i udvaranje! Radilo se, rodivalo na tavanu, stražnje sobe i u ataru ka' j' došlo vrime«, objašnjavam. Marin će na to: »Znači, ništa godišnji, serije, šoping, morje, planine, kaki hobi kako se moderno kaže, da ti prođe vrime?« »Bome ništa od tog, Marne«, potvrđivam.

U NEKOLIKO SLIKA

S proslave 15 godina rada ZKVH-a

Šufnudle

Umnogim obiteljima postoji pravilo kojim danom se kuha koje jelo. Tako je subota u obitelji **Ružice Čačić** iz Surčina rezervirana za šufnudle. Tijesto je ovo nalik knedlama, samo drukčijeg oblika dok su sastojci isti – brašno, jaja i krumpir, a mogu se kombinirati s različitim umacima i jelima. Slane ili slatke, nije važno, kaže Ružica, važno je da se šufnudle kuhaju bar jedanput tjedno. Ovoga puta kuhala ih je u slanoj i slatkoj verziji. Prvi prilog uz šufnudle bio je umak od rajčica, a drugi propržene krušne mrvice sa šećerom i cimetom.

S obzirom na to da oko ovoga naizgled jednostavnog jela ima puno posla, Ružičina pomoćnica u kuhinji bila je **Mara Aksentijević**.

Šufnudle je Ružica naučila pripremati od svoje mame, koja je, kako kaže, znala kuhati puno jela od tijesta – šufnudle, rezance s makom/orasima, valjuške....

Sastojci:

1 kg krumpira
3-4 jajeta
700 g brašna + brašno za posipanje
prstohvat soli
1 žlica masti

Sastojci za umak od rajčice:

žlica masti
žlica-dvije brašna
šećer
voda
sok od rajčice

Sastojci za krušne mrvice:

žlica masti
krušne mrvice
šećer
cimet

Priprema:

Očistiti i obariti krumpir. Potom ga izgnječiti, tj. napraviti pire i dodati jaja, brašno i sol. Umijesiti tijesto mekano, ali da se ne lijepi za prste. Oblikovati dugačku jufku te od nje sjeći komade tijesta od kojih oblikovati šufnudle. Uobičajena debljina im je kao prst, a dužina oko pet cm. Prigodom pravljenja šufnudli radnu površinu i ruke stalno posipati brašnom, kako se tijesto ne bi lijepilo.

Kada se potroši sva smjesa, tijesto spuštati u kipuću vodu. Šufnudle se kuhaju nekoliko minuta, odnosno dok se ne dignu na površinu lonca. Obratiti pažnju da se ne zalijepe na dnu lonca.

U skuhane šufnudle staviti žlicu masti te izmiješati.

Šufnudle se mogu odmah izmiješati s pripremljenim umakom, a mogu se poslužiti i same pa ih svatko prema svojem ukusu kombinira s drugom hranom.

Za umak od rajčice potrebno je ugrijati mast te propržiti brašno. U to dodati vodu i sok od rajčice te šećer po ukusu. Važno je da umak ne bude rijedak.

Za slatke šufnudle propržiti krušne mrvice na masti te kada se skloni s vatre umiješati šećer i cimet.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenjsko vozilo.

www.mlos.rs
 011/ 715 23 00

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.